

Smr. Hrab. 31.

260/494

Malý herec.

F.

Päť, pôvodných i preložených veselohier pre mládež.

Vianočný darok pre dobré deti

od

Dr. Ivana Zocha.

Alger Presko
1913. 11/20

V Trnave 1890.

Tlačou a nákladom Adolfa Horovitzu.

125.924

Požiadany z viac strán, zvlášte od dvoch učiteľov, mojich bývalých žiakov, aby som pokračoval v spisovaní malých veselohier pre mládež, najdúč nakladateľa, posielam tri vo „Včelke“ roku 1881. tlačené veselohry rozmnožené dvoma novými do kruhov našej milej mládeže v tom presvedčení, že vhodné divadelné predstavenia mohutne účinkujú na zdarný jej vývin.

V Petrinji na Martina 1889.

Spisovateľ.

Obsah.

	Strana
1. Svevoľný Janko	5
2. Zlatá retiazka	19
3. Vyklalo sa šidlo z vreca	35
4. Škriepnik	47
5. Loktibrada	65

Svevolný Janko.

Veselohra pre mládež v jednom deju

od

Dr. Ivana Zocha.

Osoby:

- *Janko*, syn zámožných rodičov, 8—10 ročný.

- *Milka*, jeho sestra, 14—16 ročná.

- *Miloslav*, inštruktor.

- *Marka*, 12 ročná,

- *Jožko*, 6 ročný,

- *Zora*

} *chudobní deti*
síroti.

[Deje sa v dome Jankových rodičov.]

Slovenská pedagogická knižnica Bratislava	
Sign.	
Prír. č.	P175924

y 943

Výstup prvý.

[Izba, na jednej strane obloky na cestu; prostrednie dvere idú do pitvora, bočné do bočnej izby, pri obloku písací stolík a na ňom knihy, pri stolíku sedí Janko trúcovito; Miloslav oblieka odchádzajúce svrchník i bere klobúk do ruky].

Miloslav. Darmo sa durdiš Janko môj. Bez práce nieto koláče. Keď si sa nenaučil lekciju, nemôžeš ísť so mnou rodičom naproti, a musíš doháňať, čo si zameškal. Hľaď aby si sa naučil, čo som ti zadal.

Janko. Ale ja nechcem, ja idem s Vami na železnicu, rodičom naproti.

Miloslav. [Ostrejšie]. Povedal som, že nepôjdeš. Keby si sa bol lekciju naučil, a netrucoval, bol bych ťa snáď previezol, ale takto nie. Hľaď, aby si sa všetko doučil, dokiaľ sa vrátim; keď prídem vyzpýfam ťa, a ak nebudeš vedieť, rozpoviem rodičom, ako si sa v jich neprítomnosti krásne spravoval.

Janko. [Nadurdeno]. A či ja dbám, povedzte.

Miloslav. Opätovne ťa napomínam, Janko, nebuď takým svevolným. Svevoľa sa sama tresce, a i ty sa raz sám svojou svevoľou poriadne potreseš, keď ostaneš takým, aký si, a ani nezvieš ako. Poslúchni, a nauč sa svoju lekciju dokiaľ prídem, aby mali dobrí tvoji rodičia aspoň akú takú radosť

z teba. [V tom sa otvorila dvere od pivčora, a kočiš zavolá do izby: Mladý páňko nech sa páči, už je zápriahnuté]. Teda s Bohom Janko! Slúchni, niebuď svojhlavým, a nauč sa lekcii bez chyby.

Janko. [Pre seba]. Aj zato nie.

Miloslav. Čo hundreš? Slúchni, a bude dobre. Odtiaľto sa nepohni, dokiaľ sa nenaučíš všetko. [Odíde].

Výstup druhý.

Janko. [Sám, podopretý lakťami na stól]. Aj zato sa mu nebudem učiť, žiadnej radosti mi nedopraje, vždy len aby som v tých knihách trčal, ani teraz ma nevzal sebou, keď mu apko písal: Pridte mi na-proti aj s Jankom. Tak som sa radoval, že sa pre-veziem, a tu hľa táto našťastná nemecká mluvnica, nech ju ta parom vezme, čo ja potrebujem nemčinu, der, die, das, dieser, diese, der, die, das, dieser, diese, jene, jenes, a teraz pre ňu nesmiem ani na paražie. Aby ju všetci čerti vzali aj s inštruktorom, čo ma tou nemčinou vždy mučí. Nie, nebudem sa učiť nemecký, aj zato nie, že ma nevzal sebou. A na tebe sa vyvrším, prekliatá mluvnico. [Chytí ju chytro, skočí k obloku i vyhodí ju von na cestu]. Ta do pekla s tebou. Teraz nech si ju hľadá kto chce a kde chce, ja sa s ňou viac trápiť nebudem. [Sadne k stolu a zase si hlavu trucovito podopre na lakte. V tie časy sa otvorila hrmotne hlavné dvere a dnu vníde Milka v kuchyňskej zásterke s varečkou v ruke. Janko sa naláká, pochyti napochytne jednu knihu a hľadá, podopretý o lokte pónad ňu.]

Výstup tretí.

Milka. Čo? Pán brat! Ty si nešiel s pánom inštruktorom? Istotne si bol zase svevoľným, alebo si sa nenaučil lekciu, a pán inštruktor ťa z pokuty nevzal sebou.

Janko. Ja som sám nechcel, lebo sa mám učiť, a ty sa nemiešaj tu do mojích vecí, ale sa staraj tam do tvojej kuchyne. [Medzitým pristúpi Milka Jankovi za chrbát, a hľadí ponad jeho hlavu do knihy].

Milka. Aj, aj! Teda tak?! Ja myslím, žeby tebe lepšie pristalo starať sa o svoje lekcie, nežli o moju kuchyňu.

Janko. [Obkrične ju]. A čo mňa tam do tvojej kuchyne, ja sa učím tu moju nemeckú gramatiku.

Milka. Oj pekná ti je to nemecká gramatika! [Číta ponad neho]. „Pašteta z lapúňa.“ Tak? Ty študuješ moju kuchársku knihu miesto tvojej mluvnice? [Medzi tým sa vráti Miloslav pre daždník a čuje ostatnie reči i pristúpi k stolíku].

Výstup štvrtý.

Miloslav. Čo to čujem Janko? Ty študuješ kuchársku knihu miesto nemeckej mluvnice? A kde je mluvnica? He!

Janko. [Zpoly trucovito, zpoly bojzhlivo]. Ja neviem.

Miloslav. Tak? Ty nevieš? Kam si ju podel?

Janko. [Jako prv]. Ja neviem.

Miloslav. No keď nevieš, aj tak dobre, lebo viem, že len nechceš vedieť. Jestli mluvnice nebude.

keď sa vrátim, nebudeš jeŝt na obed s nami pri stole, ale budeŝ kľačať v kúte. Dobre si to rozmysli, vieŝ, že čo poviem, že to stojí. S Bohom! [Odíde i s Milkou, ktorá ho vyprevádza].

Výstup piaty.

Janko. [Sám]. Čert sa mohol nazdať, že sa ešte vráti. Či som musel práve túto sprostú kuchársku knihu pochytiť a dať sa ešte vysmiať. Ako keby mal ŝto oči i ŝto uŝi, vŝetko vidí a vŝetko počuje. [Myslí ŝkrabajúc sa za uchom]. Len či to s tým obedom naozaj myslel? — Ale vystane to z neho. — Keď ma nevzal sebou, trebars otec písal, aby ma vzal, — mohol by mi aj to urobiť, — žeby ma odohnal od obedu — a dal kľačať v kúte, a apko — ten — ten to — odobrí, keď mu vyrozpráva, že som ho svevoľne hneval a knihu odpeľal. Ba ozaj, či je tá mluvnica ešte na ceste? [Pozerá von oknom]. Nevidím jej, — snáď ju len dakto nevzal? [Rozmýŝľa]. Alebo som ju priďaleko zahodil, že snáď zaletela do garádu? [Pozerá zase von obľokom, natahujúc sa lepŝie]. Na môj pravdu, nevidet jej, — kto by ju len bol vzal? Veď nikto neŝiel dolu cestou, aspoň som nikoho nebadal, a koč s inŝtruktorom ŝiel hore. Ach iste bude tam dakde pod stromom, musím ju predsa pohľadať, aby nebolo ďakosi zle s tým obedom. [Odíde hlavnými dvermi].

Výstup ŝiesty.

Milka. [Vníde bočnými dvermi]. Už je ten môj brat len rozpustilý a svevoľný. Vystane od neho, že tú

knihu aj rozdriapal. — Čo tu urobiť? Ak knihy nebude, bude ho pán inštruktor pokutovať jako povedal, a to nebude rodičom, najme apkovi, najlepšie privítanie, keď bude museť hneď s príchodu počúvať takéto veci. [Pristúpi k stolu, a prezerá knihy]. Tu jej nikde nevidieť. Len kam ju podel? [V tie časy vbehne Janko celý z dychčaný i rozčuleny].

Výstup siedmy.

Janko. Niet jej nikde! Ako keby sa bola prepadla.

Milka. A čo si urobil s ňou?

Janko. Ach sestro moja, nahnevaný, že ma pán inštruktor nevzal sebou, vyhodil som knihu tu hľa týmto oblokom [ukazuje] na cestu.

Milka [Nalakaná]. Čo? Von oblokom na cestu?

Janko. Áno, a teraz jej tam už niet.

Milka. Kto zná, kto ju vzal, ľudia chodia hore dolu.

Janko. (Škrabe sa za uchom). Ach že som bol tak sprostým, a vyhodil knihu na cestu, ale som sa nahneval, že ma pán inštruktor nevzal sebou, lebo som si myslel, že mi to nemôže odopriet, keď to apka žiadal v liste.

Milka. Veď je dobre. Ale vieš, že apka to žiadal len pod tou výminkou, ak si sa dobre spravoval, a to dobre vieš, že si pána inštruktora viac ráz nahneval, a ani si sa neučil tak, ako si sa mal.

Janko. [Plačlivo]. Veď je pravda, ale to som si predsa nemyslel, preto som sa ani dnešňajšiu lekciu

nenaučil, lebo som myslel, že sa nebudeme učiť, ale chystať k železnici.

Milka. V pravde ale preto, že si svojhlavý. že nechceš nikoho slúchať, ale všetko robíš roztopašne podľa svojej hlavy. Preto si sa aj dnes len sám seba potrestal tvojím svevoľným kúskom. A ani ta nelutujem, že nebudeš dnes pri stole s nami obedať, lebo si to zaslúžil; ale ma to boľí, že takto shorčuješ príchod naším drahým rodičom. miesto žeby si ho hľadel spríjemniť. To si oni istotne nezaslúžili, lebo viem, že sa aj v kúpeli o nás starali a iste nám aj pekné dárky donesú.

Janko. Čo to hovoríš Milka? Oh ja nešťastník, na to som veru ani nepomyslel v mojej ľahkomyselnosti. Oj len tá kniha. tá kniha. kam sa poďela?

Milka. Nuž či si nebadal, že som sa ja všemožne vynasnažovala, aby som príchod milým rodičom čo viac spríjemnila. Ale ty nepozoruješ, lež robíš všetko len po svojom. Celý dom je čistý, niet nikde ani pavučinky, ani práška, kvety som opatrovala svedomite, ružu, čo včera vykvitla, postavila som mamke do obloka k šivadlu, aby ju milo prekvapila. Apku prekvapím dnes s paštetou z kapúňa, ktorú tak ľúbi, a ktorú som sama robila. A ty si takto všetko pokazil, ty naničhodník, čo len to bude ešte z teba? [Odfide].

Výstup ôsmy.

Janko. [Sám]. Oj, keby som len tú mluvnicu nebol vyhodil von oknom. Kým sa pán inštruktor

vráti s rodičmi, naučil bych sa lekcii ľahko, a potom by sa pán inštruktor udobril i odpustil mi, a bolo by všetko dobre, ale takto bez mluvnice nebude nič. O ja trupák, takto sa sám potrestat, a tá pašteta z kapúňa! Keby som to bol aspoň prv vedel. Snáď by som nebol vykonal tú hlúposť. Pravdu mal pán inštruktor, keď povedal, že sa svevoľa sama tresce, a že človek ani nezvie, kedy i ako. Teraz som sa veru sám trojnásobne potrestal. Nemám knižky, rodičov si rozhnevám, a paštety neokúsím. Už som si veru dal! Keby len pán inštruktor nebol taký tvrdý. Ale budem ho prosiť, budem, snáď mi len predsa odpustí. Ale sotva, lebo dobre vie, že som svojhlavý, a preto nepopustí. Ach čo si len počat, čo urobiť? [Rozmýšľa chodiac hore dolu]. Knižka — rodičia — pašteta, tri pokuty pre jednu svevoľu [plačlivo], oj to je mnoho, ozaj som sa strašne potrestal. Oj už nebudem viac svevoľným. [Veselšie]. Hej tak je, nebudem! Keď príjde pán inštruktor budem ho prosiť, aby mi odpustil, a sľúbim mu na kolenách, že už nebudem viac svevoľným, on vie, že čo sľúbim, že to i vykonám. A teraz mu svätosväte sľúbim. Azdaj sa udobri. [Myslí.] A teraz idem sa učiť, potom vyhladáam Milku a poprosím ju, aby aj ona za mňa orodovala. [Odíde bočnými dvermi].

Výstup deviaty.

Marka. [O štulách, za ňou Jožko, vystúpia veľmi ostíhavo, obaja sú veľmi chudobne odetí]. Ach, ani tu nieto ni-

koho, poďme nazad Joško. [Vracajú sa, v tom vnúde hlavnými dvermi Milka]. Ruky bozkávame slečinko, ráčte odpustiť, že sme vnišli dnu do izby, prosíme Vás po-korne, ráčte nám dať udeliť, dnes sme ešte nič neje-dli, a úbohu matku našu zase trasie zimnica. [Plače].

Joško. Aj ja som veľmi hladný.

Milka. Znáam, deti moje, že ste hladné, len po-čakajte trochu, hneď vám v kuchyni dať prichystám. Marka, a či si doniesla hrnčok pre mamu, aby som jej dať poslala?

Marka. Vy ráčte byť tak dobrotivá, drahá sle-činka, že sa vše o nás postaráte, keď nám je zle.

Milka. Nuž ja len Vašej mame odplácam, veď viete, že bola mojou pestúnkou; keby len skoro ozdravela. [Medzi tým vykrúca Marka hrnčičok, a pri tom jej vypadne Jankova mluvnica]. A to čo máš za knižku?

Marka. Ach, milosť slečinko to je dáka nemecká, našli sme ju na ceste, keď sme sem išli. [Podá ju Milke].

Milka. [Vezme knižku a otvorí]. Veď je to Jankova nemecká mluvnica, ktorú vyhodil von oknom, a te-raz ju hľadá . . .

Marka. [Chytró]. Chvala Bohu, že ju druhý ne-zdvihol, ráčte ju dať mladému pánovi; bude mať radost.

Milka. [Strčí mluvnicu za zisterku]. A teraz poďte do kuchyne, dnes ste mi dvojnásobne vítaní.

Výstup desiaty.

Janko. [S knižočkou v ruke]. Rečňovanku, čo mi ju dal na lekcii pán inštruktor, už viem bez chyby. [Postaví sa na prostred javišťa a deklamuje].

Starý dunčo na reťazi,
 Ako náhle koho čuje,
 Že sa k nemu približuje,
 Veliký jazyk vyplázi,
 Okálami iskry kreše
 A hrozným hlasom zabreše.
 Janko chlapec rozpustený,
 Prostopašný i šialený
 Často drážil psa starého
 Na reťazi lapeného,
 Lúčal skalami do neho,
 Striekal vodu na psa zlého.
 Dunčo vrčí, a len sedí.
 Raz sa ale rozpajedí,
 Skočí, — reťaz sa pretrhne
 A pes sa na chlapca vrhne,
 Janko kričí, a o ratu
 Volá matku, volá tatu.
 Ale darmo — pes pluhavý
 Chlapca drhne i zadlávi.

Smutne zvony vyzváňaly,
 Keď Janka pochovávali.

(A. H. Š.)

[Keď skončí, zamyslí sa]. Tak hľa aj tu sa svevoľa strašne potrestala. Oj škoda, že som o tom prv nerozmýšľal. Ale ešte nie je pozde, už nebudem viac svevoľným.

Výstup jedenásty.

Milka. [Začujúc ostatnie slová]. Dal by pán Boh, aby si raz prišiel k sebe a zanechal svoju svevoľnosť i prostopašnosť.

Janko. [Stúpi vážne i rozhodne pred Milku]. Vieš čo, Milko moja, sestričko drahá, od dnes nebudem viac svevoľným i prostopašným, pokajal som sa, a sväťte som si predsavzal, že sa polepším. A to sľúbim aj pánu inštruktorovi, a sľub aj zadržím, len ta prosím, milá sestričko, aby si aj ty za mňa orodovala, žeby mi odpustil i prehlíadol mi pokutu ešte tento ostatní raz, len aby sa drahí rodičia nemuseli hnevať; už nikdy viac nebudem svevoľným.

Milka. Naozaj Janko? A či len tej paštete k vôli, ktorú tak ľúbiš?

Janko. Vieš Milko moja, pravdu ti poviem, aj tá pašteta pomohla k môjmu predsavzatiu, abych sa polepšil, lebo som sa presvedčil, že sa svevoľa vždy sama tresce, a to veľmi tresce, ale nechcel by som, aby sa drahí rodičia hneď z cesty museli hnevať, a preto som sa odhodlal, nebyť viac svevoľným.

Milka. To je ľahko povedať, ale ťažko vyviest.

Janko. Ja to vyvediem, a nebudem viac svevoľným.

Milka. Ale to neide bez sebazaprenia.

Janko. To viem. Preto sa budem znaf na uzde držaf, a vedet si sám sebe rozkázať.

Milka. Ak to vykonáš, to bude ozaj po chlapsky.

Janko. Vykonám. Len by mi odpustil pán inštruktor, a ty by sa chcela za mňa prihovorit!

Milka. Ak mi dáš paštetu, čo ju pri obede dostaneš, a ju ani neokúsiš ...

Janko. [Rázne]. Dám, sestričko moja, len aby som si rodičov nerozhneval.

Milka. No to sa mi páči. To je už malá obeť. [K obecenstvu]. To by predtým náš Janko nebol urobil. Teraz ťa zase mám radšej, a keď nebudeš svevoľným, budem ťa ešte radšej mať, poď sem a bozkaj ma na znak tvojho sľubu, a našej bratersko-sesterskej lásky. [Objíme ho a bozkajú sa]. Ale aby si si nemyslel, že som ohľadom tej paštety bola sobeckou, sdelujem ti, že je pašteta, ktorú si mi veľkodušne daroval, náležité za tvoju nemeckú mluvnicu.

Janko. [Skočí jej do reči]. A kto ju našiel? Kde je?

Milka. Tichšie, len tichšie! Našla ju Marka, a dala ju mne, tu je. [Vytiahne ju, a dá Jankovi].

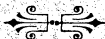
Janko. [Výskajúc]. Oj vďaka milému Pánu Bohu, teraz sa už budem môcť naučiť lekcii, a pán inštruktor ma nebude trestať. Všetko je v poriadku, chvála Bohu, rodičia sa nenahnevajú, oj dobre je, dobre!

Milka. [Žalostno]. Ty si azda už zabudol na svoj sľub, ktorý si spečatil braterským bozkom?

Janko. [Veselo i odhodlane]. Oj nie Milka moja, drahá sestričko, oj nie, len sa radujem a chválu vzdávam milému Pánu Bohu, že mi aj on odpustil môj hriech, lebo je to rídzenie božie, že Marka našla moju mluvnicu a nie neкто druhý. [Vážne]. Milka, ešte raz ti sľubujem, že viac nebudem svevolným, a paštetu, ktorú síce veľmi ľúbim, od srdca rád prepúšťam čo nálezné ubohej Marke; tu moja ruka, že sľub svoj nezruším. [Podá jej pravicu].

[Opona spadne].

Zlatá retiazka

čili

Buď milosrdným!

Veselohra pre mládež v jednom deju

od

A. V. Truhelky,

z horvátskeho poslovenčil.

Dr. Ivan Zoch.

Osoby:

Ľubibratič, bohatý kupec.

Radovan, jeho syn.

Ružica,
Srečko, } chudobné deti.

[Deje sa v dome Ľubibratičovom].

Výstup prvý.

[Bohato vystrojená izba Lubibratičova, na strane knižnica].

Lubibratič. Tak synak môj! Nikdy sa na to nespoliehaj, že ti je otec bohatým. Majetok sveta tohoto môžeme ľahko utraťiť, a tak i ja svoj. Rozpomeň sa vždy na Joba! Naproti tomu ti vedomosti nikto nemôže odňať. Boháč bez vedomosti bude o mnoho ťažšie snášať úpadok i chudobu, nežli chudobný, ktorý si nashromaždil známosti i vycvičil sa v cnosti, lebo sa môže ľahšie nazdať, že si bude môcť svojimi vedomosťami dnes zajtrá zase nadobudnúť majetok. Prekrásny príklad máš na tvojom spolužiakovi Srečkovi. Či je to nie pekne, že čo syn chudobného nádenníka stal sa prvým eminensom v škole? Preto sa i ty Radovane tak usiluj, tým viacej, že nemáš druhej roboty i druhých starostí. Srečko nech ti bude vzorom; uč sa čím viacej a čím dôkladnejšie

Radovan. Budem sa vynasnažovať z celých síl, milý otče! [Klope sa na dvere].

Výstup druhý.

Ružica. Pochválen Pán Ježiš Kristus! [Bozkáva ruku Lubibratičovi].

Ľubibratič. Na veky amen! Čo si nám doniesla Ružica?

Ružica. Prišla som, aby som sa vám pekne poďakovala, že ste sa tak otcovsky ráčili o mňa postarať.

Ľubibratič. A či si sa už cele zotavila?

Ružica. S Božou i vašou pomocou, dost dobre. Neviem, či by som kedy bola tu bývala, keby mi neboli pani urodzenká. posielali polievku, zaprávané i druhé, a vy, pán urodzený, lekára i lieky.

Ľubibratič. Dost, nespomínaj to, ďakuj pánu Bohu, že ta zachránil. Ale ako že je mamke, či je jej už lepšie, horúčka je strašná choroba.

Ružica. Chvála Bohu, mamke je už lepšie, ale dnes obľahli tatko [plače], teraz ešte len bude s nami zle, ktože nám už teraz zarobí chleba pre mamku aj pre malé deti; ja by sa dáko o seba len postarala, aj Srečko, ale akože teraz opustiť rodičov?

Ľubibratič. Vo vašom dome sa ozaj nešťastie udománilo. No neboj sa, ja vás neopustím, a i naďalej budem sa o vás starať.

Ružica. Oj vďaka vám, urodzený pane, storaz vďaka. Pán Boh nech vám vynahradí dobrodenia, ktoré nám preukazujete, stonásobne! Čo by sme si počali ubohí ľudia, keby sme nemali tak milostivých urodzených pánov. Pravda je, že opäť i ne-smieme vám byť prílišne na ťarchu, lebo je haňa žobrať tomu, kto môže sám pracovať. Tak hľa tu som si už aj prácu našla; dokiaľ budem musieť doma

sedieť a opatrovať mamku i tatku, budem vyšívaf pre pani hosinskú, ktorá si dcéru vydáva a dač zaslúžim. A Srečko má teraz vakácie, nuž bude tiež dač robiť, sused stolárovie má mnoho roboty, a Srečko sa tak z prizerania naučil hoblovať, nuž mu slúbil, že keď mu bude pomáhať, že mu dá strovu i dačo na šaty.

Lubibratič. To je pekne od vás deti moje, ale ja by znal voľačo lepšieho pre Srečka. Práve som ti to chcel povedať. Ja by som bol rád, keby došie, k nám i cez prázdniny učil sa s mojím Radovanom aby nezabudol, čo sa naučil, a doučil sa, čo mu chybí; dám mu celú opateru i desať zlatých na mesiac.

Ružica. Oj vďaka, vďaka, urodzený pane, ráčite byť predobrotivým. Ale to by bolo priveľa, za desiatku vám budeme obaja slúžiť, ja môžem v zahrade, pri kuchyni, vo dvore, alebo i na poli pomáhať.

Lubibratič. Tak? To ale byť nemôže, milá Ruženo! Kto by obslúžil tvoju mamku aj tatka, aj malé vaše deti? Matka je slabá, ona ešte nemôže, a ani ty si sa ešte nezotavila celkom. Ty choď teda pekne domov, pošli Srečka sem, a povedz mamke aj tatovi že som na nich nezabudol.

Ružica. Ďakujem, storaz ďakujem! Srečkovi teda poviem, aby prišiel, a naložím mu, aby vás verne poslúchal. Ruky bozkávam [bozká mu ruku]. Pán Boh nech vám trojnásobne vynahradi. [Odíde].

Lubibratič. } S Bohom.
Radovan. }

Výstup tretí.

L'ubibratič. Tu vidíš syn môj, živý obraz nešťastia i biedy. Čo na to povieš?

Radovan. Neborák Srečko, chcel ísť k stolárovi za učňa.

L'ubibratič. Je skutočne úbohý, ale ešte nešťastnejší je jeho otec, ktorý musí hľadať ako mu deti hladujú, a nemôže jim pomôcť. Od takýchto neborákov sa neodťahuj nikdy, ale jim preukáž toľko dobrého, koľko len môžeš.

Radovan. A či by som nemohol, drahý otče, hneď jim dať dobrého preukázať?

L'ubibratič. Prečo nie? Na príklad mohol by si jim dať dať z tvojho mešca, ak si ešte nestrovil všetko, čo dostávaš pre seba na zábavu.

Radovan. Toho je ale veľmi málo.

L'ubibratič. Nič zato, Radovane. Pán Boh nehľadí na to, koľko sá dá, ale z akého sa dá srdca i na jaký cieľ. Vieš, že Písmo sväté vraví: „Kto málo má, od toho sa i málo požaduje;“ či nevieš, čo povedal Pán Kristus o tej vdove, ktorá obetovala peniažtok?

Radovan. [Pre seba]. Moja malá pomoc nevystane.

L'ubibratič. Čo vravíš?

Radovan. Podľa toho by mali boháči ubohým najvýdatnejšie pomáhať. A preto sa divím, ako môžu mnohí hľadať na to, ako sa úbohí trápä, keď by jim mohli ľahko pomôcť.

L'ubibratič. To ti je preto, môj synku, že takí

ľudia majú zatvrdelé srdce, ktoré sa v mladosti ne-
naučilo cítiť a byť milosrdným, a preto sa nesta-
rajú o nikoho, len sami o seba.

Radovan. To sú sobci, viem už.

L'ubibratič. Tak je. Sobci zabúdajú, že sú všetci
ľudia synovia jedného otca, a že Pán Kristus pove-
dal: Čo dobrého ste jednému z tých najbiednejších
urobili, mne ste to urobili.

Radovan. Dobré otče! Keď narastiem a sbo-
hatnem, upotrebím všetko možné, aby som úbohým
pomáhal a bol jich otcom.

L'ubibratič. To je pekné predsavzatie. A ak sa
toho budeš držať, bude z teba hodný človek. Lebo
každý máme v živote okrem povinnosti svojho po-
volania vykonávať verne aj povinnosti kresťanské,
a jedna z prvých je: Milovať budeš bližného svoj-
ho, ako seba samého! Dosiaľ som bol s tebou spo-
kojným, aj čo sa týka tvojho učenia, aj čo sa týka
tvojho držania, preto ti musím aj ja vyplniť dáv-
nejšiu tvoju prosbu a kúpim ti hodinky aj so zlatou
retiazočkou, aby si vedel vždy, koľko je hodín a
tak sa naučil čas dobre užívať.

Radovan. Srdečne ti ďakujem tatuško [bozkáva mu
ruku], ale ja by...

L'ubibratič. Čo? azdaj nie si spokojný s mojím
darom? Chcel bys snáď dač skvelejšieho?

Radovan. Ach nie tatuško, aj to je preskvelý
dar pre mňa, lebo keď vidím, že ani ty nenosiš
zlatú retiazku, bolo by pre mňa neslušné nosiť zlatú
retiazku, a preto by ťa prosil, kúp mi hodinky a
peniaze, čo by si dal za retiazku, daj mi v hotovom.

L'ubibratič. Čo v hotovom? Nuž načo že by ti bol toľký peniaz? Už si snáď premrhal tie dva zlatníky, čo som ti nedávno dal na meniny? Povedz čo si za ne kúpil?

Radovan. Ja som myslel — — nuž — ale odpust milý otče, že ti to nemôžem teraz hneď povedať.

L'ubibratič. A prečo by nie?

Radovan. Nuž len tak — — neboj sa, tatuško, žeby som ich bol zle upotrebil, prosím ťa poshovej sa do zajtrá, zajtrá ti poviem, čo som s nimi urobil.

L'ubibratič. No dobre. Počkám do zajtrá. A keď uvidím, že si ich dobre upotrebil, dám ti miesto slúbenej retiazky dvadsať zlatých i strieborné hodinky. A jestli budeš i na ďalej poriadnym, dostaneš kedy tedy po pár groši na dobročinné ciele.

Radovan. [Pre seba]. Zlatníky sú ešte tu [ukáže na vrecko], a už viem kam s nimi. [Na hlas]. Ide Srečko.

- Výstup štvrtý.

Srečko. Pochválen Pán Ježiš Kristus! [Bozká ruku *L'ubibratičovi*]. Došiel som na rozkaz.

L'ubibratič. Vitaj. Či si spokojný s mojim návrhom? Pristaneš na moje ponúknutie?

Srečko. Na to pristáť nemôžem, pán urodzený.

L'ubibratič. A prečo nie, azda ti je primálo?

Srečko. Bože zachovaj, naopak. Vy urodzený pane žiadate odo mňa veľmi malú a ľahkú službu a ponúkate mi veľmi veľkú plácu. Ak mi dáte ešte i druhú prácu, žeby som mohol lepšie odslúžiť tých

10 zlatých tak pristanem, lebo čo len opätovať i učiť sa s Radovanom to je veľmi ľahko, po prvé je on dost dobrý žiak, po druhé, keď budem s ním opätovať, to bude aj mne k užitku a po tretie, budem sa môcť od Radovana a vo vašom dome mnohému priučiť, čo neznám, tak n. p. Radovan krajšie kreslí, nežli ja, má uhladené ponášanie atď.

L'ubibratič. [Pre seba]. Poctivý šuhaj! [Na hlas]. Teda dobre. Tu ti dám hneď roboty. Najprv vyprášiš, očistíš i složíš mi do poriadku moju knižnicu. Nemecké knihy oddelíš od maďarských aj slovenských, každú oprášiš i poukladáš, do prvej police slovenské, do druhej maďarské a do tretej nemecké. Pracuj poriadne! [Odíde].

Výstup piaty.

Srečko. [Za ním]. Nebojte sa urodzený pane. [Chyť sa hneď do čistenia kníh]. O jak milo je to pracovať pre svojich rodičov. [Práši knihy]. Mladý pánko, tu vás zaprášim, škoda vašich pekných šiat.

Radovan. Aj, aj! Odkedy sme pánmi, že mi nadávaš do mladých pánov a oslovuješ ma „vy,“ či sme snáď nie viacej spolužiakmi?

Srečko. [Čistí ďalej]. To áno, ale dnes zajtrá budete vy boháčom, a ja ostanem len chudobným človekom.

Radovan. Kto to vie? Či nemôže to byť i naopak? Ale buď tak či onak, ja sa budem vždy na teba rozpomínať ako na lepšieho i výtečnejšieho

žiaka odo mňa. Lež nehovorme o tom, ale buďme ako dosiaľ dobrými priateľmi a hovorme si dôverne ty a ty. A teraz mi povedz, ako je tvojej mamke?

Srečko. Ona sa už zodvihla, a vraví, že jej už nič nechybí, ale vyzerá chudá ako smrť a slabá je ako tôňa.

Radovan. A otcu že je ako?

Srečko. Toho som nechal v strašnej horúčke.

Radovan. Neborák. A čo robia tvoji malí bratia a malá sestrička?

Srečko. Čo robia? Hm! Jedli by, keby mali čo.

Radovan. Tak vás je spolu šestero?

Srečko. Áno šestero, ale na mňa nemusejú teraz už rátať, keď si takto už sám zaslúžim chleba, a budem môcť pomôcť milým rodičom.

Radovan. A do tých čias, dokiaľ si vyslúžiš tvoj plat, pomôžem ti voľač aj ja, aby si sa mohol o chorého otca trochu obstaráť. Tu máš dva zlatníky [dá mu jich], daj jich svojmu chorému otcovi. [Chce odísť].

Srečko. Čo? Dva zlatníky? [Zastaví Radovana]. Oj mladý páňko Radovane! To si len vezmite nazad, to prijať nemôžem.

Radovan. Len si ty smelo podrž oba zlatníky. To sú moje groše, dostal som jich na mena, a preto môžem s nimi urobiť čo chcem. Teraz sú tvoje. Len si jich podrž.

Srečko. Nesmiem, dobrý Radovane. Otec aj mamka by sa hnevali na mňa.

Radovan. Povedz jim, že som ti to ja daroval.

Srečko. Moji rodičia by mi to síce uverili, le-

bo som jich nikdy ešte neoklamal; ale čo by riekol na to tvoj dobrý pán otec? Nie, to ja nesmiem, nemôžem prijať bez jeho vedomia.

Radovan. Snáď ma nedržíš za malé dečko? Môj drahý otec tak o mne nemyslí. Dobre, keď nechceš prijať tie dva zlatníky, daj jich sem, a ja jich vyhodím von oblokom, aby som ti dokázal, že môžem s nimi urobiť čo chcem, že sú moje. Kto jich tam najde, a či jich bude hoden, za to budeš ty zodpovedným. Daj sem!

Srečko. No to by nebolo dobre, peniaze vyhadzovať von oblokom, to jich radšej podržím.

Radovan. A povieš môjmu otcu, že som ti jich dal?

Srečko. Na každý pád.

Radovan. Vidiš Srečko to nerob, mne by bolo milšie, žeby sa o tom otec na teraz nedozvedel, veď vieš, že keď chce pravica dať dobrého urobiť o tom nemusí znať ľavica. Urob mi to k vôli Srečko a nehovor nič.

Výstup šiesty.

L'ubibratič. Radovane, došiel tvoj učiteľ hudby, choď čaká ťa už pri znejonu.

Radovan. Idem, idem drahý otče. [Odchádzajúc ukazuje Srečkovi aby mlčal].

Výstup siedmy.

L'ubibratič. (Hladá voľač medzi papiermi). Tu je, čo som hľadal. [Chce odísť].

Srečko. [Bojazlivo]. Pán urodzený, tu vám mám volač vrátiť [podáva mu zlatníky], tieto dva zlatníky natisnul mi Radovan na silu.

L'ubibratič. Čo? Natisnul ti tie dva zlatníky?

Srečko. Povedal mi, že mi jich dáva na pomoc pre mojich rodičov.

L'ubibratič. To mi je milé, že ti dal tie peniaze na ten cieľ; on jich dostal od nás k svojmu vyrazeniu, preto si ich smelo podrž, daj otcu,

Srečko. Keď i vy dovoľujete, urodzený pane, teda jich prijímam, a dám otcu, no ináčé bez vášho privolenia nebol by som jich zadržal.

L'ubibratič. Buď teraz celkom na pokoji.

Srečko. Pán Boh nech vám odplati, pán urodzený, stonásobne. Všetci sa budeme za vaše zdravie modliť pánu Bohu.

L'ubibratič. Keď by ti Radovan dával aj niečo druhého smelo to prijmi od neho, rozumieš, ja sa na neho môžem v tomto ohľade cele spoľahnúť. Rozumieš?

Srečko. Ešte volač mám vám povedať, urodzený pane. Radovan ma prosil, aby som vám nehovoril, že mi dal tie dva zlatníky.

L'ubibratič. To sa mi ešte lepšie ľúbi, keď nechce, žeby sa o jeho dobrých skutkoch hovorilo, lebo veď pismo sväté hovorí: „Čo robí dobrého tvoja pravica, o tom nemusí vedieť tvoja ľavica“. Preto mu nehovor, že si sa mi so všetkým sdôveril.

Srečko. Na rozkaz. [Čistí knihy a ukladá].

L'ubibratič. [Sadne]. Teší ma, že je Radovan takým dobročinným, a že si vie sám zo svojej iniciatívy vybrať tak dobre cieľ svojej dobročinnosti; časom môže byť z neho poriadny dobrodinec.

Výstup ôsmy.

Radovan. Otče, zlatník ta hľadá, a čaká v sklepe na teba.

L'ubibratič. Nech len trochu počká, ešte mám najprv s tebou pár slov prehovoriť. Sľúbil si mi, že mi povieš zajtrá, jako si upotrebil tie dva zlatníky.

Radovan. Ak chceš, milý otče, môžem ti to už aj hneď povedať.

L'ubibratič. Netreba! A aby si vedel, že som presvedčený o tvojej poctivosti i ufám sa, že ma nikdy neoklameš, lebo veď tým by si len sám seba oslepil, preto ti dávam tu tých 20 zlatých, čo som ti sľúbil za zlatú retiazku, ktorú som ti chcel kúpiť. Upotreb jich ako najlepšie myslíš, časom mi vydáš počet zo svojho vladárstva.

Radovan. Ďakujem ti drahý otče. Neboj sa, žebych tie peniaze premrhal alebo na zlé upotrebil. Počet ti vydám, keď budeš žiadať, spravodlivo.

L'ubibratič. Tak, tak. To je múdre. [Sediac prehŕňa sa v papieroch, medzi tým sa Radovan pritiahne k Srečkovi, ktorý čistí knihy v pozadí, a pchá mu peniaze do vrečka].

Radovan. [Po tichu]. To je pre tvojho otca.

Srečko. [Odporuje.] To by bolo priveľa.

Radovan. [Hrozí mu prstom]. Buď ticho, a podrž, ináč sa nahnevám.

Srečko. Ale to je nemožné.

L'ubibratič. [Obzre sa]. Čo sa to natahujete?

Radovan. Čo mám povedať tomu zlatníkovi, drahý otče?

L'ubibratič. Žeby len trochu počkal, dokiaľ pre zrem tieto počty, hneď že prídem.

Radovan. Dobre. [Odíde].

Výstup deviaty.

Srečko. Ráčte pozreť, pán urodzený, čo mi vložil Radovan do vrečka, že vraj pre môjho otca.

L'ubibratič. [Pozerá]. To je tých dvadsať zlatých, čo som dal teraz Radovanovi.

Srečko. Áno.

L'ubibratič. Zadrž jich, a daj otcovi. A teraz idem obzreť tvoju prácu. [Vstane, a prezerá sriadené knihy]. Dobre si jich složil. Buď len vždy pilným. A teraz sa môžete ísť trochu zabaviť do zahrady, potom dostanete užinu, potom môžeš ísť odniesť domov peniaze, a od zajtra začnete sa s Radovanom pekne, krásne učiť. Radovane!

Výstup desiaty.

Radovan. [Pribehne]. Čo rozkážeš, drahý otče?

L'ubibratič. Choďte sa zabaviť do zahrady, po-

dejšie dostanete užinu. A teraz by si mi už mohol povedať, jako si strovil tie dva zlatníky.

Radovan. Jestli to skutočne žiadaš?

L'ubibratič. Čo, žiadaš? Nuž či by ti nemohol ozkázať? A kam si dal tých dvadsať zlatých?

Radovan. Na to isté miesto, kam i tie dva zlatníky.

L'ubibratič. A kde su tie dva?

Radovan. Ach drahý otče, ty už istotne znáš, kde sú. Srečko ti bezpochyby už povedal. A ja som ňo predsa prosil, aby nehovoril nič.

L'ubibratič. V tom si nejednal dobre. Žiadne dieťa nesmie bez privolenia rodičovského od druhého dieťaťa dačo vziať. A Srečko urobil len svoju povinnosť, keď sa ma opýtal, či smie, lebo on nemohol vedieť, či ty smieš tie peniaze podľa svojej vôle rozdarúvať. Teda Srečkovi si jich podaroval?

Radovan, Áno, drahý otče, aby jich dal svojmu otcovi.

L'ubibratič. Ale si neuvážil, že otec Srečkov nepríme tie peniaze od neho, lebo sa ľahko môže stať, že si jich Srečko na zlý spôsob zadovážil.

Radovan. Otče! Srečko neklame nikdy svojich rodičov, oni mu to uveria.

L'ubibratič. To je pekne; ale ešte lepšie bude, keď napíšeš listok Srečkovmu otcovi, a povieš, že mu tie peniaze posielaš po Srečkovi s privolením mo-

jím. Prv ale ti musím ešte povedať, že som s tebou spokojný, lebo si urobil s peniazmi to, čo som sám chcel urobiť. Pamätaj vždy na ubohých i chudobných, čiň jim dobre a buď milosrdný, lebo blahoslavení sú milosrdní, hovorí Kristus Pán. [Objíme ho].

[Opona spadne].

Vyklalo sa šidlo z vreca!

Veselohra pre mládež v jednom dejstve.

Podľa horvatského igrokazu:

„Zaklela se zemlja raju, da se sva otajna znaju“

od

A. V. Truhelky

spracoval

Dr. Ivan Zoch.

Osoby:

Slavoľub, 10—12 ročný.

Milka, 12—14 ročná.

Darinka, 8—9 ročná.

Výstup prvý.

Milka. [Stojí pri otvorenom obluku i kýva rukou. V priestred izby stolík, a na ňom hrniec hore dnom). S Bohom apko! S Bohom mamko! — Už sadli do kočiara — ešte bozkávajú Slavofuba . . . Už Jano bere liace do ruky a vystupuje na bak — [Kričí]. Šťastlivú cestu! [Mácha ručníkom]. Odišli. [Čuje sa ra-hot odchádzajúceho koča. Zatvorí oblok]. Teraz do práce, aby som všetko tak vykonala, ako mi to drahí rodičia naložili. Všetko tak vykonám, aby boli so mnou spokojní, keď sa vráta. A bola by to skutočná nevďačnosť, keď by som dokázala, že nezasluhujem dôvery, ktorú majú drahí rodičia ku mne. Sverili mi, aby som pozorovala na brata aj na sestru ako najstaršia, a jim naložili, aby ma poslúchali. Uvidíme kto pokušeniu odolá, a ktorý z oboch prestúpi rozkaz. [Vyťahne zlatník, a pozerá naň]. Kto odolá pokušeniu a nedá sa zviest zvedavosťou, ten ho dostane. Ale čo potom, jestli obadva vytrvajú? Ako potom peniaz rozdeliť? — Oj, to sa nestane; obadva neodolajú zvedavosti! Už, akoby vopred, znám, že zvedavý náš Slavofub rozkaz prestúpi; no možno, že ho tým aj vyliečime od škaredej vlastnosti, zvedavosti, ktorá čini z neho opicu. Všetko musí vidieť, všetko oňuchať, všetko

chce vedieť, do všetkého strčí svoj nos. Keby len tak zvedavým bol aj čo sa týče nauky a knihy, ale to mu chýbi. — Aha idú, poznám ich po kroku. [Počne upratovať].

Výstup druhý.

Slavoľub. [Prichodí s Darinkou]. Už odišli.

Milka. Áno, odišli! A čo vám povedali na rozlučku naši drahí rodičia?

Slavoľub. Aby sme sa správali dobre v ich neprítomnosti, a teba Milka poslúchali vo všetkom.

Darinka. A to sme aj slúbili; avšak Slavoľube?

Slavoľub. Pravdaže!

Milka. Tak sa i svedčí. A viete-li prečo vám rodičia naložili, aby ste ma poslúchali? — Preto, aby ste sa naučili byť dobrými i vtedy, keď nieto rodičov doma, lebo príde čas, keď nebudú môcť vždycky na vás pozor dávať. A preto musíte sa priúčať za mladi poslúchať, aby ste sa pozdejšie nestali nešťastnými, lebo neposlušný človek nemôže byť na svete šťastným.

Darinka. To sa rozumie, lebo nikto nie je bez pána, a každý musí poslúchať svojho pána.

Milka. Tak je.

Slavoľub. Rodičia, keď odchádzali, zabránili nám, žeby sme nepozreli pod nejaký prevrátený hrniec, ba sa ho ani netýkali. Kde je ten podivný hrniec?

Milka. Ľala ho! [Ukáže prstom naň].

Slavoľub. [Zadivený.] Ale tento tu? Či sa ho to naozaj nesmieme dotknúť? [Obchodí okolo neho, a ob-

zerá ho.] Ja som myslel, že to má byť dáky hrniec s mädom alebo s lekvárom!

Milka. Ale ozaj?! Rodičia rozkázali, aby sme sa tohoto hrnca ani nedotýkali.

Slavoľub. Ale veď je to len obyčajný, hore dnom prevrátený hrnček [obzerá ho bližšie], a zdá sa mi, že je k tomu ešte aj prázdny? Nuž prečo nesmeli by sme sa ho ani len dotknúť, Milka moja? Prečo že nesmeli by sme ho dobre poobzerať, alebo naň poklopať a presvedčiť sa, či je ozaj prázdny?

Milka. Jedine z tej jednoduchej príčiny, braček môj drahý, ktorú každé poslušné dieťa ľahko uhádnuť môže — — —

Slavoľub. [Skočí jej do reči]. L'ahko uhádnuť — — ale — — vravím ti sestro, že mi je ťažko, keď neviem, čo je pod tým hrncom.

Milka. L'ahko uhádnuť, a predsa nevieš, že je každé dieťa povinné poslúchať rozkazy svojich rodičov bez všetkých ťažkostí. Dobrí rodičia sú starší i múdrejší, a vedia čo je pre deti, a čo nie, čo jim slúži k dobrému, a čo k zlému. A k tomu kresťanskí rodičia nerozkazujú i nezabraňujú bez príčiny, a to bez dôkladnej príčiny.

Darinka. To i ja viem, že deti majú poslúchať. Ja poslúchnem aj keď neviem prečo, lebo viem, že som nie tak múdra, ako naši rodičia.

Slavoľub. Veď ja nehovorím, že nechcem poslúchnuť, ale opýtať sa dačo, to vari len smiem. [Pre seba]. A predsa by som rád vedel, čo je pod tým hrncom?

Milka. Uvidíme, kto bude poslušnejší. Ty Da-

rinko, choď do zahrady i plet svoje pančužky, a ty Slavolube, choď do druhej izby i uč sa, dokiaľ vám prichystám užinu.

Darinka. Ja idem. [Odchádza bez okoľkov do druhej izby pre pančužku].

Slavolub. [Odchádza tiež, ale pozerá pri tom vždy zvedave na hrniec]. Podivný to hrnček! Hm! hm! Len prečo sa ho nesmieme dotknúť? Aké je to tajemstvo? [Odíde, a vo dveroch sa ešte zastaví, obráti i pozerá za hrnčekom; Milka to pozoruje].

Výstup tretí.

Milka. Ha! ha! ha! Slavolube, veľmi pochybujem o tvojej vytrvalosti. Ach, jako by som si od srdca priala, aby i jedno i druhé odolalo pokušeniu, a oboje dostalo náhradu. Lež ako potom rozdeliť zlatník? — Ako? [Myslí]. Aha už viem! Dám k tomuto zlatníku i môj zlatník, čo som ho na mena dostala, len aby boli obaja poslušní. Ale próbu musia vystáť. A rodičom vyrozprávam všetko verne, ako sa stalo, a kto sa i jako previní. Teraz musím to podľa rozkazu narafičiť. [Vyťahne malú pišťalku z vrecka i vloží ju na stôl]. Táto otcova pišťalka mi prezradí, keď kto rozkaz prestúpi [naplní ju koptom, kinrusom, tak že obecnstvo síce vidí, že niečo s ňou robí, ale nesmie vedieť čo]. Tak, a teraz do práce, aby som vykonala všetko, čo mi milí rodičia naložili. [Odíde].

Výstup štvrtý.

Darinka. [Prichodí z druhej strany s pančúžkou v rukách; obzerá sa]. Milky tu niet! Bude už bezpochyby v kuchyni, musím ju prv pohľadať, aby mi sobrala pospadúvané očká. [Idúc okolo hrncea]. Aha! tu si ty pokušiteľ?! Stojíš ako tie zakázané jablká v raji, svádzajúc nás tvojou tajnosťou. Ale neboj sa, mňa nesvedieš, je nechcem znáť, čo sa ukrýva pod tebou, a keď by to kto vie čo bolo. Mne je milšie vykonať vôľu rodičovskú i poslúchnuť, nežli tvoja tajnosť. Ostaň tu v pokoji! [Odíde].

Výstup piaty.

Slavoľub. [Dôjde na prstoch z druhej izby]. Aha nieto tu teraz nikoho, Milka je v kuchyni a Darinka odišla k nej a odtiaľ pôjde iste do zahrady pliest svoju pančúžku. [Obzerá sa na všetky strany]. Istý som, niet nikoho. [Pristúpi k hrneu i obzerá ho zo všetkých strán]. Podivný to hrniec! Šťastie, že nevie hovoriť, aby ma mohol prezradiť. Hovoriť nevieš! [Klope prstom naň, a ucho nakloní k nemu i prislúškuje]. A prázdny je! To sa čuje! [Klope opäť]. — Podivno! — Len prečo nesmie-me podeň pozreť! — — Hm — pod prázdny hrniec! — [Podvihne ho, ale v tom výleti z pod neho vtáčik. Tento vtáčik uviaže sa na tenkú asi 2—3 metra dlhú nitku, ktorá je pod hrncem o klinček do stola zabitý, priviazaná]. Jó—ó—oj!! — Náš vtáčik! — Ale som sa preľaknul! — Ale ma previedli! No kto by sa to bol nazdal, že to len tak nastavili, aby poznali, kto hrniec podvihne.— —

No nič to zato, hrniec nezná hovoriť, a ja vtáčka ulapím, a zase ho pod hrniec vložím, a tak postavím ako bol. He vtáčku [píska na neho] poď sem! Ach, akosi nechte slúchať, a ako veselo poletuje i poskakuje, keď som ho vypustil z temnice. [Chce ho ulapiť, ale čo raz po ňom chvatne vše mu ujde]. Vidiš ho, zavše ma slúchne, keď naňho pískam, a teraz nechce. Keby tak mal tú otcovu píšťalku pri ruke, ktorou ho otec vábieva, tú poslúcha. [Hľadá sem tam, konečne ju zazre]. Oho tu je! [Píska, v tom mu kopt, ktorý je v píšťalke vletí do tváre, že zostane celý čierny. Keď by si kto nevedel urobiť takú píšťalku — cínova, krátka píšťalka akú mávajú konduktori je najlepšia — nech si Slavolub urobí pískajúce i obracajúce sa za vtáčkom fúzy prstom, ktorý si vopred sadzou namazal. Pískanie vtáčik poslúcha i ide k hrncu — lebo ho Slavolub fahá za nitku — ulapí ho i vloží pod hrniec. Oddýchne si]. Ach! Chvala Bohu, že ten vtáčik tak poslúcha tú píšťalku. Ináče by som bol prezradený. [Zarazí sa]. Tento vtáčik ma ale zahanbil, on poslúcha píšťalku lepšie nežli ja rodičovský rozkaz. No toto mi bude priučka! Už to viac neurobím. A na budúce budem radšej poslúchať, nežli sa taktó nalakať i natrápiť pre nič po nič. A teraz čo? Vezmem knihu a budem sa učiť, [chodí hore dolu s knihou] a budem sa tak držať, ako keby sa nebolo nič stalo. Keď je len vtáčik pod hrncom; čujem kroky, dakto ide! [Chodí s knihou hore dolu ako keby sa učil].

Výstup šiesty.

Milka. [Vnido, pozerá na Slavoluba i smeje sa].

Slavolub. [Nadurdeno]. Čo sa smeješ?

Milka. [Smeje sa ešte väčšmej].

Slavoľub. Čo ti je? Čo sa smeješ bez príčiny? Snáď si len nepojedla šialené huby?

Milka. Myslíš? No nech súdi druhý! Uvidíme či sa nebude smiať. Darinka, Darinka, poď chytro dnu. [Smeje sa opäť].

Výstup siedmy.

Darinka. [Vbehne]. Čo žiadaš sestričko?

Milka. Pozri na Slavoľuba! Jako sa ti páči? (Smeje sa).

Darinka. Ha, ha, ha! (Smeje sa).

Slavoľub. [Nadurdeno]. Čo sa chehcete? Veď som adaj nie opica?

Milka. To ti nikto nevraví, ale tvoja poslušnosť vidí sa ti na tvári. Ozaj je pekná! [Smeje sa].

Slavoľub. Poslušnosť? Adaj som neposlúchal? Či nie je vtáčik pod hrncom? [Zodvihne hrniec a vtáčik odletí cele, ponevác nitku pretrhne].

Milka. A odkiaľ ty znáš, že bol vtáčik pod hrncom?

Slavoľub. Vraj odkiaľ? — Ako keby človek nepoznal vtáčka po čvirikaniu.

Milka. O milý brachu! Ty si nemohol počuť vtáčka čvirikať, lebo on vo tme ticho sedí.

Slavoľub. To je nie pravda.

Milka. Pravda sem, pravda ta, ale si sa sám prezradil.

Darinka. Vyklalo sa šidlo z vreca!

Milka. A ako mu tie fúzy dobre svedčia.

Darinka. Celý je čierny.

Milka. Tu pozri sa do zrkadla. [Podá mu ho].

Darinka. To je tá tvoja vychvalovaná poslušnosť.

Slavoľub. [Obzrúc sa v zrkadle, zahanbí sa, s hytí píšťalku i obzerá ju]. Teda táto ma prezradila? Vy ste nasypaly sadze do nej, a tá mi fúkla do tváre, keď som pískal?

Milka. Neposlušnosť sa sama pokarhala.

Slavoľub. Oj ja blázon! Pre vtáčka, ktorého mám každodenne pred očima, urobil som hriech, neposlúchol rodičov.

Milka. Tak sa tresce zvedavosť! — A teraz komu česť, tomu česť, a tomu i sláva i odmena. [Vytiahne zlatník]. Tento zlatník dostane ten, kto sa nedal sviest. — Darinka, zlatník je tvoj.

Darinka. [Vezme ho veselo]. Ako sa radujem, že som sa nedala tomu hrncu zviest. Ďakujem.

Slavoľub. Odkiaľ ty delíš zlatníky? Či je to snáď náhrada poslušnosti? Ej keby to bol znal, iste by som nebol dvíhal hrniec!

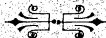
Darinka. Ja som sa netýkala hrnca, nie snáď pre dáku náhradu, alebo pre tento zlatník, ale po neváč to rodičia zakázali.

Milka. Tak je sestričko! Nesmieme dobre robiť len k vôli odmene, ale preto, že je dobré.

Slavoľub. Uznávam, že máte pravdu, na budúce už budem poslúchať. [Haňbí sa i plače]. Ach čo povedia dobrí naši rodičia, keď sa dozvedia, že — [fiká].

Milka. Keď sa dozvedia, sám si budeš na príčine. [Čuje sa vozík]. Aha, čuje sa voz, už sa vracajú. Poď Darinka! Podme ich privítať! [Milka i Darinka odbehnú veselo, Slavolub fikajúci ostane v svojom smiešnom položení stáť].

[Opona spadne].

Škriepnik.

Veselohra pre mládež v jednom dejstve,

podľa J. Kurmayra spracoval

Dr. Ivan Zoch.

Osoby:

- Janko Stranský*, žiak 10—12 ročný.
- Stanislava*, jeho sestra 12—15 ročná.
- Branko*, jích bratranec 10—12 ročný.
- Zlatica*, tohoto sestra 12—14 ročná.
- Draha*, jích brat 7—8 ročný.
- Miloslav Borovský*, medik 18—20 ročný, strýčny Stranského.

[Deje sa v dome pána Stranského].

• Výstup prvý.

[Priestranná, pekne sriadená izba, v prostriedku veľké, v pravo i v ľavo menšie dvere. Stanislava i Zlatica sedia v jej veniec. Branko stojí na rebríčku i vešia nad dvere veľký veniec. Draho drží mlatok, klince, špagát i podáva to Brankovi. Po stenách visí už viac venčov].

Branko. [Zavesiac veniec]. Tak! Teraz ešte na tú stenu potrebujem jeden veniec. Ponáhľajte sa, lebo nemáme už moc času!

Draho. [Vážne]. Áno! nemáme mnoho času.

Zlatica. Len pozri na neho, ešte sa ti aj tento piadimužik ohláša.

Stanislava. To ti je už taký zvyk pri chlapcoch. Oni si vždy myslia, že sú viac, nežli my dievčata, ešte v košelke behá a už by ti rozkazoval, ako dáky mladý pán.

Zlatica. Veru pekný mladý pán! Keď si rozdrapí nohavice, tak pekne prosiac chodí za mnou, aby som mu jich zašila, len aby sa o tom nedozvedela mamka. Poznám ja takých mladých pánov! Ha! ha! ha!

Branko. Brr! Ide ti to ako po masle. Lež dost toho! Bez okolkov, ponáhľajte sa. [Obzerá veniec]. No jako sa vám páči moje okrášlenie?

Stanislava. Oj ty si veľiký umelec! Iste nemožno tvrdiť, že bys' nemal vkusu.

Zlatica. Prosím ťa drahá Stanislavo, nechvál ho tak veľmi, i bez toho je dosť pyšný, ani mladý páv. Tak hovorí, ako keby všetko toto bol sám urobil a my nič.

Branko. To nehovorím. Všetci sme svedomite pracovali, aby sme čím slavnostnejšie privítali nášeho priateľa. Ani Draho nestál darmo.

Draho. To je svätá pravda. Pozrite, ako sa znojím. [Utiera si čelo].

Stanislava. Teraz nám už nič nechýba, len nápis do venca.

Zlatica. To nám dá najviac práce. Čo napíšeme?

Branko. Ja myslím jednoducho: „Vitaj!“

Zlatica. Mne sa to zdá byť primálo.

Stanislava. Krajšie by bolo, keby sme mali dáky veršík.

Branko. Pravda, keby to verše len tak bolo vysýpať z rukáva! Myslíš, že básnici tak rastú, ako huby po daždi?

Draho. [Vážne]. Alebo ako uhorky i tekvice!

Stanislava. Draho myslí len na jedenie, ale to by predsa bolo na posmech, keď by sme nevedeli vynajst dáky pekný, vhodný veršík.

Draho. Ja už mám jeden!

Zlatica. Branko. Stanislava. Ale ty?!

Draho. (Postaví sa bokom pred nich, vážne do positúry). Áno ja! čujte:

„Jeden pyšný, mladý pánik,
dostal nový dolománik,
a vyšiel na ulicu, lebo ten obyčaj mával,
že rád chlapcov pošibkával, kvákal...“

Všetci. [Smejú sa].

Stanislava. Ha, ha, ha! To by ozaj bol vhodný veršík pre nášho 18—20 ročného strýčneho, už radšej ostaňme pri Brankovom „Vítaj!“

Branko. Dobre! Ja teda idem to hneď napísať. [Sadne k stolu i píše].

Draho. [Prizerá sa mu]. Áno, hneď to urobíme!

Zlatica. Veru ty mnoho pomôžeš! Ale povedz mi, drahá Stanislavo, či Miloslava poznáme? Od tých čias, čo odišiel do Pešti, je už 5 rokov; on sa iste značne premenil, ja neviem, či by som ho poznala.

Draho. O ja ho poznám. Či nevieš, že apko rozprával, že bol ako Branko. Veď som azda už i ja dost veľký.

Stanislava. Hej, keď Miloslav odchodil, bol si v koliske.

Zlatica. Už akokoľvek, ale ja sa veľmi radujem jeho príchodu.

Stanislava. Aj ja. Lebo sa dobre pamätám, keď ho k nám doviedli po smrti jeho apušku a apuško nám ho predstavil, čo nášeho bračeka. Ustavične plakal. Viem dobre, že sa začal najprv so mnou hrať, a že sa mu vyjasnily oči, keď som sa, vtedy taká malá ako teraz Draho, na neho usmievala.

Draho. Ja som nebol nikdy malý.

Zlatica. Aj sa pamätám, ako sme sa vždy spolu hrávali. Ale že on bol veľký, ja som ho nikdy dobre neobzrela, tak ku príkladu ako teba, alebo Drahu. Vás by som aj po dvadsiati rokoch poznala.

Draho. Mňa nie, lebo mi potom narastú fúzy aj brada.

Stanislava. Čím viac myslím, ako vyzeral Miloslav, tým menej viem si ho predstaviť.

Zlatica. Ja by som ho mohla len po jeho plavých vlasoch poznať. Lež veniec je hotový. [Vstanú i zavesia veniec na stenu]. Teraz mali by sme sa pripraviť, ako ho privítame. Miloslav je od piatich rokov vo veľkom meste, a my tu na dedine ani nevieme, ako to treba po veľkomestsky privítať.

Stanislava. Čím srdečnejšie, tým lepšie, či sme mu nie najbližšia rodina ?

Zlatica. Ach, musí to byť len radosť, vo veľkom meste žiť. Tam sú veľké slavnosti, veľké kostoly, domy, ba čo viac i divadlá. Ja by som rada išla raz do divadla, tam to musí byť krásne. Miloslav nám musí o tom rozprávať.

Stanislava. Zajiste; ja ho budem počúvať. Bude-li skoro ten nápis už hotový ?

Branko. Už som hotový. [Vstane i ukáže dosť veľkými písmenami napísané: „Vítaj!“]

Stanislava. Ozaj pekne, zreteľne i čisto vyvedené; majster si!

Zlatica. Teda hore s ním, aby nebolo pozde.

Branko. (Pribíja nápis, Draho podáva mu klnce). Či je dobre takto ?

Stanislava. Na pravej strane trochu podvihni—tak — teraz je dobre; tak je to zreteľne vyvedené, žeby to i slepý čítať mohol.

Draho. Hej, keby videl! (Branko schodí dolu, Stanislava odkladá schody).

Branko. Ozaj pekne to stojí. Zelený veniec bude Miloslava upomínať na naše lúky i hory, ktoré vo veľmeste nevidel za 5 rokov i ktoré tak ľúbil, a nápis „Vitaj!“ tlumačif mu bude naše vrele city, ktorými ho očakávame.

Draho. Pekne hovoríš, ale ja to nechápem.

Stanislava. A teraz očistíme izbu. (Upratujú pozostatky z kvetov atď.).

Výstup druhý.

Janko. Čo vy to tu robíte? Viď, viď, a mňa sa ani neopítajú o radu.

Zlatica. Ach, aký múdry pán! Či azdaj neráčite vedieť, že dnes podvečer dorazí náš strýčny Miloslav?

Janko. Dnes nedôjde!

Stanislava. Ale apuško povedal, že dôjde istotne dnes večer. Lež či prv, či pozdejšie dôjde, my ho tu budeme čakať, aby sme ho mohli v nepriateľnosti apuškovkej čím srdečnejšie privítať, lebo apuško dôjde domov len v noci.

Janko. Ale ja vám vravím, že Miloslav dnes nedôjde. Apuško by ho iste sám čakal.

Stanislava. Lež keď to apuškovi úradné povinnosti nedovoľujú?

Janko. To sú všetko pletky! Keď ja raz poviem, že nepríde, nuž nepríde, všetko ďalšie hútanie je zbytočné. Už tolko razy som vám dokázal, že čo ja poviem, je vždy svätá pravda.

Draho. Ako v koši voda.

Zlatica. O nie! O tvojej pravdomluvnosti, Janko, nikto nepochybuje. Tvoje náhľady sú tak pravdivé, ako náhľady toho mladého kohúta, ktorý držal lišku za svoju najlepšiu priateľku. Veď znáte tú rozprávku?

Stanislava. Branko. Draho. Neznáme, rozprávaj!

Janko. To bude zase niečo múdreho.

Zlatica. Hneď to počuješ pane kritikus; a nezaškodí ti to, keď si zapamätáš tú rozprávku.

Janko. Úvod je dosť omrzlý; ak to tak ďalej pôjde, zabavíš nás veru veľmi pekne.

Stanislava. Veď už raz čuś a počúvaj.

Draho. Rozprávku, rozprávku ja chcem čuť.

Janko. Ja nie!

Branko. Nedaj sa mýliť sestra!

Zlatica. Dobre; teda počínam, počúvajte! — Bol raz jeden mladý kohút, a ten bol, ako to i pri mnohých mladých pánoch vidáme, veľmi pyšný i škriepny.

Janko. Ja poznám i niektoré slečinky, ktoré tie isté vlastnosti majú.

Zlatica. Toho mladého kohútika napomínali častejšie starí kohúti, aby nešiel blízko k liške, aby sa vystrihal pred ňou, lebo žeby ho ľahko mohla sožrať.

Draho. Aha! To je tá istá liška, čo aj toho havrana oklamala.

Stanislava. Ano, tá istá!

Branko. Či ozaj ten kohútik poslušnul starých kohútov?

Zlatica. Horkýže. Práve naopak to vykonal. Raz prišla liška pod plot, na ktorom mladý kohútik sedel, i počala ho vychvalovať, že aký je pekný, práve vraj ako páv i lichotila mu, že aké má pekné perie, že má hlas slávičí a že ako by mu to pekne pristalo, keby tak, ako páv po dvore chodil a chvost hore držiac roztvoril, žeby ho všetky sliepky obdivovať musely.

Draho. Práve tak, ako o tom havranovi.

Zlatica. Kohútik, ktorému pekné slová lichotily, skutočne uveril slovám prešibalej lišky, a keď mu sľubovala večné priateľstvo, smial sa sám v sebe nad plašivosťou ostatných kohútov, ktorí, čím lišku zbadali, hneď zutekali. I zišiel dolu.

Draho. O ten hlupák.

Zlatica. Lež sotva počal sa vo svojej pýche nadúvať a chvost ako páv dvíhať — chmat — liška odhryzla mu hlavu.

Draho. Tak mu bolo treba. Ja by som sa nebol dal oklamať, lebo znám, jako havrana oklamala o syr.

Stanislava. Vidiš Janko, uč sa z tejto rozprávky.

Janko. Hohó! Vidí sa mi, ako by ste ma chceli srovnávať s tým hlúpym kohútom. To nerobte, to vám vravím, to si zabraňujem! Čo ja poviem, to si vždy dobre premyslím, a preto mám vždy pravdu.

Zlatica. Len nie tak vysoko! Tvoje reči nie sú sväté Pismo.

Branko. Vysoko som zafal, a nízko mi padlo.

Stanislava. Dobre ťa už poznáme i vieme, že si škriepnik, ktorý chce mať vždy svoje na vrchu.

Branko. Lepšie by si urobil, keby si nám pomohol niečo uradiť, nežli sa tu škriepiť. Miloslav môže v každom okamihu dôjsť.

Janko. A kto že sa škriepi? Snáď ja? Kto že môže za to, že som ja múdrejší nežli vy! Pešť je na 20 míľ ďaleko od nás — ergo Miloslav nemôže dnes dôjsť.

Branko. Veru znáš pekne zemepis, keď ani to nevieš, že je od nás do hlavného mesta ani nie úplných 10 míľ.

Janko. To je nie pravda! 20 je, aj viac!

Stanislava. To už nie, braček môj!

Branko. Nevieť ako môžeš tvrdiť, že je 20, keď je len 10.

Janko. A ja ti to raz na vždy hovorím, že je ešte viac nežli 20 míľ. Rozumieš?

Zlatica. Tak je! Nech ti bude! Ty musíš mať pravdu! Bezpochyby sa odo dneška hlavnie mesto o 10 míľ tebe k vôli odstavovalo ďalej.

Janko. Vidím, že ty múdra slečinko zadieraš. Čo znám, to znám, 20 míľ a punktom.

Draho. A keď ti to nebude dost, ja ti ešte 10 doložím.

Janko. Ty čuš! Ešte mu košeľa visí, a už by i mňa chcel mudrovať. Ach idť — nuž či nevieš, že som já proti tebe tak starý, že by . . .

Stanislava. [Vpadne mu do reči.] Že by si mal viac rozumu mať, a nedať sa zahaňbiť od Draha.

Zlatica. Čuješ Draho! Druhý raz, keď budeš chcieť s pánom Jánom Stranským hovoriť, musíš to tak urobiť, ako to robia mandaríni, keď idú pred čínskeho cisára. Daj pozor! Taktó: Najprv sa klakne. [Ona si klakne a čo hovorí všetko robí, Draho ju nemotorne vo všetkom nasleduje.] Oči sa sklopia, hlavu dole, a čelom sa dotkne zeme, potom sa počne trasľavým hlasom hovoriť: Vysoký panovníče všetkých Kytajcov ovrkočených, panovníče nebeského kráľovstva, všemohúci synu slnca, jehož je meno Kín [udre čelom o zem], Čin, [udre zase], Čin [zase udre čelom], Ga [opäť]. Tvoj otrok neopovažuje sa ťa pozdraviť, a pýta sa v najhlbšej poníženosti tvojho vznešeného nosa, ako ti slúži zdravie? [Vstane]. Vidiš, tak to musíš urobiť, ak chceš byť v jeho milosti.

Janko. Chvála Bohu, že si už skončila svoje hlúposti. Teraz ale čuj. Miloslav aj preto nemôže prísť, pretože železnica prichodí len pred obedom.

Všetci. Kto to vraví? Rýchlovlak prichodí okolo piatej.

Janko. To je nákladný a s tým neidú osoby; popoludní neprichodí osobný vlak a rýchlovlak sa na našej stanici ani len nezastaví, videl som to včera.

Branko. Áno, keď nebolo pasašierov; ale zdalo sa mi práve, že som čul písať železnicu.

Janko. Daj si pokoj, to nemôže byť, keď ti ja vravím. [Zbadá nápis vo venci.] Ha! ha! Čo tu vidím. No to už je priveľa! Prečo sa mňa nepýtate, ako to

treba napísať. Kto to písal? Nuž či sa „Vítaj“ píše s í? To sa píše s ý!

Branko. Ale Janko! Jako!

Zlatica. Toto je hrôza!

Stanislava. Či je snáď ví v slove „vítaj“ predložka aby sa písalo s ý?

Janko. Vidiš jich, už zase ja nemám pravdu!

Všetci. Cele prirodzene.

Draho. No chvála Bohu, to už i my vieme, že je v-í—ví—t-a-j—taj, vítaj, dobre napísano.

Janko. Že to tento nezná [ukáže posmešne na Draha], tomu sa nedivím, ale že to vy neviete, že sa vítaj píše s y, tomu sa divím.

Zlatica. A my sa divíme, že to nezná veľaučenný pán Ján Stranský, a to je veru haňba.

Janko. Kto sa opovažuje mne do tváre povedať, že neznám?

Zlatica, Janko, Branko, Stanislava. My.

Draho. Áno, áno, my, my! [smejú sa].

Janko. Vy mi to nemôžete dokázať, ja mám pravdu.

Stanislava. S tebou sa, bratku, nedá múdre shovárať, ty si a zostaneš škriepnik.

Janko. To je nie pravda.

Zlatica. Veru Stanislava má úplnú pravdu.

Janko. Nemá.

Branko. Nehovor že, veď vieme že si škriepnik.

Janko. Ale to je nie pravda.

Výstup tretí.

Miloslav Borovský. [Vysoký mladík, obalený do veľikého cestovného pláňa, s okuliarmi na nose, s dáždnikom v ruke i káp

solou cez plecia, vníde i ostane vo dveroch stáť, počúvajúc koniec hádky. Pre seba]. Ozaj či ma poznajú? [Na hlas]. Dobrý večer!

Zlatica.- [K Stanislave]. Aha! dáky pocestný. [K Miloslavovi]. Dobrý večer. Koho hľadáte?

Miloslav. [K sebe]. Ozaj, nepoznajú ma. Dobre, urobím si žart. [Na hlas]. Odpustte, prosím jestli vám prekážam, či tu býva pán Stranský?

Janko. [Vystúpi pred Miloslavom]. Ano, ja som.

Miloslav. Tak? A ja som myslel, že je pán Stranský človek 35—40 ročný, lebo som počul, že má už dosť odrostlé dietky. A ak sa nemýlim aj jedného chlapca, ktorý má ísť na rok do gymnasia, ale si teraz ešte v obecnej škole hlávkou mučí.

Janko. [Pomýlený]. Chcete povedať — no — ano —

Zlatica. [K sebe]. Ale sa ulapil.

Stanislava. Dobre ste uhádli pane, otec má 38 rokov, a tento mladý páňko, ktorého vám mám česť predstaviť, je môj veľaučený pán brat, jeho syn. Lež, prosím, s kým máme šťastie?

Janko. [Na stranu]. Pekné šťastie! Mňa drží za abecedára.

Miloslav. Milá slečinko, vy ste príliš laskavá, mám pánu otcovi sdeliť vážne zprávy.

Stanislava. Otec je nie doma, odišiel po úradnej povinnosti a príde len večer. Medzitým nech sa vám páči počkať a sadnúť si. [Chce mu ponúknuť stoličku, no Draho ju už štvieria i postaví pred neho].

Draho. Tu je stolec.

Miloslav. Ďakujem. [Sadne si]. Toto je snáď [uka-

zujú na Drahá] spolužiak vášho pána brata? Bezpochyby chodia do jednej triedy spolu?

Janko. [K sebe]. Do čerta, čo myslí ten človek? [Na hlas.] Ano ja, a tento do jednej triedy! To by mohol veru i slepý vidieť, že to neide!

Miloslav. Jestli som Vás urazil mojou poznámkou, odpustte, to nebol môj úmysel, lež myslím, žeby ste radi počuli moje zprávy.

Janko. Nie sme zvedaví.

Zlatica. Ak chcete, môžete nám sdeliť.

Draho [Kričí]. Áno, áno! [Stane si k Miloslavovi a hrá sa s jeho kapsou].

Janko. Čo je to za krik? Ako keby od tých zpráav záviselo spasenie sveta. Bude to iste dač maličerného, to znám vopred.

Zlatica. Ty to už vieš? Pane mudráku!

Miloslav. Nesiem vám zprávu o vašom strýčnom Miloslavovi.

Stanislava, Branko, Zlatica. Čo nepoviete? Či ozaj?

Janko. [Vážne]. Zprávy o Miloslavovi! No vidíte, že dnes nedôjde! Či som nemal pravdu? Ale vy mi nechcete nikdy veriť. Vy ste nevedomé decká, a ja mám to nešťastie, čo ináče majú všetci veľikí ľudia, že mi nechcete veriť, trebárs to celkom iste znám.

Miloslav. [Pre seba.] Strýko mal ozaj pravdu, keď mi písal, že je Janko pravý škriepnik a k tomu i nadutý škriepnik.

Janko. Čo mrmlete?

Miloslav. Obdivujem vašu bystroumnosť.

Janko. [Sebävedome]. To robíte cele dobre.

Stanislava. Ale Janko, nebudže takým bezočivým. [K Miloslavovi]. Povedzte že nám teda: čo odvrátilo nášho strýčného, že neprišiel ako mal?

Branko. A my sme sa už tak radovali na jeho príchod.

Zlatica. Tieto prípravy, čo tu vidíte, boly pre neho určené. Ale naši mladí páni nám tu radosť kalia.

Janko. Prečo neposlúchate, čo vám múdrejší radia?

Zlatica. [Nahnevano]. Tvoja prázdna, nadutá hlava!

Janko. [Zlostne]. Čo? Moja — moja prázdna, nadutá hlava?

Stanislava. Ticho! Pre Boha, veď sa aspoň pred cudzím človekom nepriečte, čože si bude tento pán o vás myslet?

Janko. Načo počína Zlatica?

Zlatica. Ba načo sa Janko škriepi?

Miloslav. Prosím vás, uspokojte sa. — Teda toto všetko platí vášmu Milošovi? [Pohnuto.] Vďaka, vďaka vám za to, drahí priatelia!

Všetci. Ako — ako to?

Miloslav. [Pre seba]. Skoro bych sa bol prezradil. [Ná hlas.] Vďaka, vďaka vám za to drahí priatelia, povedal by môj priateľ Miloslav, keby videl, čo ste sriadili všetko k jeho uvítaniu.

Stanislava. Povedzte nám už ale predsa: ako sa má Miloslav, čo robí, kde je?

Miloslav. Zostal v Pešti, má mnoho práce, musí sa pripravovať na zkúšky.

Stanislava. Veď sa práve u nás mal pripravovať na zkúšky, apko dal sriadiť v zahradnom domku pre neho krásnu izbietku, žeby mohol tam nemýlený študovať.

Miloslav. To je veľmi krásne.

Stanislava. A teraz nám povedzte jako vyzerá? My sa sotva pamätáme na neho, veď je už päť rokov preč.

Miloslav. Váš strýčny je dobrosrdečný mladík. My sme najlepší priatelia. Čo on chce, to i ja robím a naopak. Spolu sa učíme, spolu jieme, spolu spávame v jednej posteli. Keď je jeden chorý druhý je nie zdravý. Máme spoločnú kassu, slovom, jeden druhému si pomáhame, kde len môžeme. Ešte nikdy snáď nebolo vrelejších priateľov od nás.

Stanislava. To je, pane môj, veľmi krásne od vás.

Zlatica. Ozaj, či je Miloslav veľký?

Miloslav. Taký asi ako ja.

Janko. To ja neverím, Miloslav musí byť menší od vás.

Branko. Snáď bude to jeho spolužiak i priateľ lepšie znat, nežli ty, čo si ho nevidel od piatich rokov?

Janko. Ale ja čo znám, to znám!

Miloslav. [Vážne]. Zdá sa, že ste veľmi dôkladne poučený o ňom.

Janko. Ako obyčajne o všetkom, o čom hovorím.

Miloslav. Miloslav Borovský má čierne vlasy.

Janko. To už nie je pravda.

Miloslav. Ja vás ale ubezpečujem že áno.

Janko. To je lož.

Miloslav. [Vážne]. Vy ma urážate, ja nikdy neľužem.

Janko. A čo ja hovorím, to vždy úplne i dôkladne znám.

Miloslav. No odpustte, ja predsa len lepšie musím znat, aké má vlasy, keď ho každodenne češem.

Janko. No to je opäť lož, Miloslav sa nedá nikdy druhému česať. Vidíte, vy neznáte nič. Ja vám vravím, že Miloslav má pobelavé vlasy, a jestli to nie je pravda, môžete mi do tváre napľuť pred všetkými mojimi priateľmi, môžete ma znevážiť ako len chcete, môžete

Miloslav. [Odložiac cestovný plášť, postaví sa rovno pred Janka a skočí mu do reči]. Ma nazvať škriepnikom, nadutým škriepnikom, čo je ozaj v skutku pravda. A ako vidím, robíš tvojím škriepením nielen otcovi mnoho, mnoho starosti, ale zapríčiňuješ aj sestrám a bratom neprijemnosti. Poznáš ma teraz kto som? Vidiš! Ja som tvoj strýčny Miloslav Borovský, teraz už len nebudeš tvrdiť, že mám snáď čiernu vlásenku na hlave? Pozri jaké čierne sú moje vlasy.

Stanislava, Zlatica, Branko, Draho. [Jeden pres druhého]. Oj Miloslave! Vitaj nám! Vitaj! Drahý Miloslave! [Objímajú a bozkávajú sa].

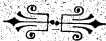
Miloslav. Ďakujem vám za toto slavnostné pri-

jatíe, a hlavne za vašu lásku proti mne, trebárs ste ma ani neznali.

Janko. [Zahaňbený]. Odpust mi, Miloslave, moju neprívetivosť. Slavnostne ti sľubujem, že sa budem odteraz všemožne vynasnažovať striasť sa mojej zlej vlastnosti, a nebudem sa viacej nikdy škriepiť. [Ticho]. Len ťa prosím, nehovor o tomto nič drahým rodičom, lebo sa strašne haňbím.

Miloslav. [Podá mu ruku a bozká ho]. Dobre! Lež pomysli si, že je škriepivosť jedna z najhorších nečností, a že kto chce mať vždy pravdu, ten sa prv alebo pozdejšie musí na vlastnej škode náležite pokajať, ako si to teraz sám na sebe zkusil. Na budúce si ale daj dobrý pozor, a nezabudni na dané slovo, lebo ak sa zabudneš, pred všetkými ľuďmi ti vykričím: „Ľudia, pozor! Toto je škriepnik Janko!“

[Opona spadne.]

Loktibrada.

Vianočná hra pre mládež v jednom dejstve

od

Dra. Ivana Zocha.

Osoby :

Kováčik, chudobný domkár.

Zuzka, jeho žena.

Anka, 8—10 ročná,

Janko, 6—8 ročný,

Ieik, krčmár.

Loktibrada.

} jích dietky.

[Dejište: Chudobná sedliacka chyža].

Výstup prvý.

[Anka i Janko sedia pri obloku; Anka pletie pančušku a učí Janku poznávať litery zo šlabikára].

Zuzka. [Plačúc utiera si oči]. Ach Bože môj milý, čo to len bude z nás biednych ľudí, keď ideme takto o všetko prísť. Ten nešťastník nás nevypustí, on chce nás silou mocou pripraviť o túto biednu chalupu. Ach [plače usedave], kebych bola vedela, že bude postúpať s nami tak nemilosrdne, nebola bych veru volala lekára, ani sa u neho zádĺžila, a radšej by som sa bola poručila na Pána Boha, už čo bych bola aj umrela; ale chalupa by bola deťom ostala, a teraz nás vypravotí von z nej. Ach, kam že sa vy dievky moje už podiete? I teraz nemáte už čo vložiť do úst a pri čom sa zohriať; ale dnes, zajtra nebudete mať už ani kde hlavy skloniť! Veď nás ide Icik za tých 25 zlatých, čo vypožičal otec od neho počas mojej choroby, vyhnat i z našej dedovizny; teraz žiada už dvaraz toľko i trovy. Ach už som sa ja len dožila, biedna stvora! [Plače]

Anka [Vstane]. Už len nenariekajte toľko, mamó, veď nám Pán Boh dobrý dáko pomôže; ja som sa dnes ráno, keď tu bol ten židáčisko s tým pánom, tak

vrúcne modlila, že verím, že nás Pán Boh neopustí, a nám biednym pomôže. Aj náš pán učiteľ vravia, že Pán Boh svojich verných nikdy neopustí.

Zuzka. Hrešila by som veľmi, keby som nedôverovala v Pána Boha, ale kto sa raz dostane do pazúrov tomu úžerníkovi, tomu niet veru pomoci. Ach že sme sa aj my museli na neho utisnúť! Teraz nás ide i o to ostatnie, o túto biednu chalupu priniest, tak ako priniesol suseda Petkovie o jeho domček, keď si bol od neho vypožičal 100 zlatých na voly, keď mu boly vyničely ná dúl, potom žiadal 250 zlatých. [Plače].

Janko. [Ktorý bol medzitým prešiel k obloku a von pozeral]. Naňo ide, ňaňo! Neplačte mamo, v ruke nesié dáky si papier, iste dáky obrázok pre mňa. [Beží ku dverom, otcovi naproti].

Výstup druhý.

Kováčik. [Vkročí veľmi smutný, a hodiac rukou, hovorí temer zúfale]. Všetko je ztratené. Ičík sám vylicitoval našu chalupu za 50 zlatých, a my máme platiť ešte i trovy. Prosil som ho, žeby nám do jary poshovel, kým sa otvorí dáka práca, i sľuboval som mu sväto-sväte, že mu statočne vrátim peniaze a odrobím interesy; lež on nie, stál tvrdošijne, na svojom, práve tak, ako keď licitovali dom suseda Petku. Je neuprositeľný. Prosil som ho pre Boha, pre deti naše, aby nás nerobil nešťastnými, a on, ani skala! Povedal som mu, že ho bude Boh súdiť, a on sa len uškľabil.

Zuzka. [Lomiac rukami]. Beda, prebeda! Kamže sa my podieme? [Plače].

Kováčik. A to [ukáže jej papier] je súd, ktorý nám nakladá, že sa máme do nového roku vypratať z chyže.

Janko. Ja tomu Ičíkovi bradu vytrhám.

Anka. Nehovor tak, ja by ho radšej išla prosiť, azda by sa smiloval na moje prosby.

Zuzka. Ach, on sa nesmiluje na ničie prosby. Či som sa ho ja nenaprosila dost? Či som mu nesľubovala, že mu ešte dnes dám dva zlaté, čo mi majú dať pani veľkomožná z kaštieľa za prácu a ktoré som horko ťažko stískala k sviatkom, aby sme sa aspoň na štedrý večer najesť mohli, a aby som vám dietky moje mohla kúpiť dáke šatočky. Ale on nič, len stál na svojom. Oj beda, beda nám! [Plače].

Kováčik. [Vážne]. Neplač, nehorekuj, ženo moja drahá! Viem, že si robíš vnútorne výčitky, ako by si ty bola príčinou nášho nešťastia, keď som sa musel počas tvojej nemoce o pomoc utiecť k Ičíkovi; ale to nie je tak, ty si nie vina, že si ochorela, Bôh nás postavil na próbu, na ťažkú próbu, a to je dôkazom, že nás má rád, preto nezúfajme. Chvála Bohu, že sme teraz aspoň zdraví. Boh nás neopustí, keď sa ho nespustíme. Dnes je štedrý večer, do nového roku je ešte týždeň. Azda sa smilujú nad nami susedia, a vysvobodí nás z drapov tohoto pažravca i požičajú nám tých 50 zlatých.

Zuzka. Ach ťažko, ťažko keď sú všetci tiež chudobní. A potom je už i tak pozde, keď je už

po licitácii, žid nevyypustí viac náš domček zo svojich drapov. Vieš, že si už dávno ostril zuby na našu zahradku za chyžou.

Kováčik. Keď už bolo po licitácii, a keď pán eksekútor protokol písali, prosil som jich, žeby dnu napísali, že ak složím tých 50 zlatých Icíkovi do nového roku, že bude licitácia neplatná. Pán eksekútor opýtali sa Icika, že či to dovoli dnu napísať, a on čertovsky sa usmievajúc povedal: No aby ľudia nepovedali, že som nie milosrdný, nech mu bude! Na to ale doložil: Ale dobre viem, že je to darmo, her eksekútor, lebo - kdeže by vypriadol Kováčik pod týždňom 50 zlatých, iba keby našiel dáky poklad.

Zuzka. Veru poklad, horkýže prehorčený!

Kováčik. A pán eksekútor mu odsekli: Aj to sa stať môže, dnes je štedrý večer, a v dohviezdny deň nosí vraj zmok statočným ľuďom peniaze. A Kováčik je veru statočný človek. Povedal som ti ešte pred licitáciou, žeby si mu počkal; ak sa mu zle povedie, budeš ho mať ty na duši.“

Zuzka. Pán eksekútor sú dobrý pán. Len načo sa to dali na to eksekútorstvo, to je veru nie pre nich, pre takého dobrého pána.

Kováčik. Povinnosť je povinnosť, a on je nie ani vina ani príčina eksekúcie. On robí len to, čo mu naloží súd, a koná svoju povinnosť či je milá, či nemilá. Lež dôst toho, ja som si umienil ponavštevovať susedov hneď za horúca, či by mi nevedeli ozaj dáko pomôcť, ty ale Zuzka choď do toho kaštieľa

pre tie dve zlatky, vidíš, že sú deti hladné, aj trasú sa od zimy. Aspoň v dohviezdny večer zišlo by sa jim dačo lepšieho. [Odíde].

Výstup tretí.

Zuzka. Čože robiť, už ta len slúchnem mužu. [Fikajúci bere kožuch]. Dietky moje, dosiaľ ste dostaly ešte vše dačo na štedrý večer, dueská neviem veru ako bude.

Janko. Ja sa teším na opekance.

Anka. A ja by som si priala len takú teplú šatku, ako má Marka Svätoňovie.

Janko. A já husára z mädovníka, aj pištalku, aj orechov . . .

Anka. Ty nenasytník! Vary by si nechcel aj taký stromček ako je v mojej čítanke vymaľovaný, čo ho dostávajú panské deti od Ježiška.

Janko. Ja sa budem s Ankou modliť, azda nám Ježiško pošle voľačo. Mamo, ak ho dakde stretnete, povedzte mu, žeby na nás nezabudol, že sme my chudobné deti, a aj to mu povedzte, že sme dobré deti; avšak mamo?

Zuzka. Dobre, dobre, Janičko môj. [K Anke]. Anka dones mi to pradience z komory. [Anka odíde]. A ty Janko nerob pletky, dokiaľ prídem z kaštiela, aby Anka nemala s tebou roboty, lebo ona musí do večera dohotoviť tú pančušku a odniesť ju kmotre.

Anka. [Donesie pradienku]. Tu je mamo.

Zuzka. [Odchádzajúc s pradenom]. Z izby von nechoďte, lebo je vonku strašná zima, ono je nie ani

tu veľmi teplo. Sadnite si pod pec, dvere si zatvorte z dnuká, a nepúšťajte nikoho dnu.

Anka. }
Janko. } Dobre, dobre, mamó!

[Zuzka odíde, Anka zavre za ňou dvere na zápor.]

Výstup štvrtý.

[Anka i Janko sadnú si pod pec. Anka pletie, Janko pohľadal medzitým Ankyňu čítanku a v nej vianočný stromček].

Janko. [Ukazuje na obrázok]. Sestrička moja! Ach ako sa tieto dietky tešia tomuto stromčoku, a tento chlapec tu, vidíš, to som ja, skáče na koni, čo mu doniesol Ježiško. A táto to si ty! [Ukazuje prstom].

Anka. Horký že ja, veď vidíš ako je tá pekne vyoblíkaná, a ako sa teší tým šatám, čo visia pod stromčekom, tie sú zaiste pre ňu určené.

Janko. [Zatvorí čítanku a položí prst na čelo]. Vidiš Anka, tí na tomto obrázku sa veselia, prečo nemohli by sme sa aj my tak veseliť? Snad' sme neposlúchali rodičov cez celý rok? Modliť sme sa tiež modlili a skrúšene, a Pán Boh aj vyslyšal naše modlitby, keď nám mama ozdravela. Aj radi sa vidíme, a preto všetko myslím, že Ježiško môže aj k nám dôjsť a doniesť nám stromček i dary. Ešte sa raz pomodlim Otčenáš. [Kľakne a sloziac ruky, modlí sa po tichu. Anka prestane pletieť, a složí tiež ruky. V tie časy počuť volač búchať v pitvore, dvere sa otvoria, a dnu vníde Loktibrada s veľikým košom na chrbte].

Výstup piaty.

Loktibrada. Pán Boh daj dobrý deň, detičky; nekúpíte si koláčov na sviatky?

Anka i Janko. [Hľadia prestrašene, čo je to].

Loktibrada. Nebojte sa ma, dietky moje, veď vidíte, že som len maličký, a len táto brada do pásu robí ma takým starým i špatným. Aj zamazaný som voľač, lebo veru už tri dni i tri noci ustavične len koláče, baby i výslužky pečiem. Ja som pekáť.

Anka. [Zmuží sa, Janko prelaknutý ešte vždy klačí a pozerá ako vyjavený]. Ach ale sme sa vás naľakali. Tot hľa som dvere zazávorila a vy ste predsa dnu vnišli. Myslela som, že ste dáky duch. Odkiaľ že ste?

Loktibrada. Ja som veru z ďaleka, teraz putujem už deviatou krajinou.

Janko [Vstane]. Uštal si dedko? Aj zima ti je, slož si ten košiar, sadni si a zohrej sa.

Loktibrada. [Složí košiar, ide k peci a sadne si na lavičku. Janko ho obzerá zo všetkých strán a ide vše bližšie k nemu]. Aký si ty dobrý chlapec, neboj sa mojej brady. Poď sem, a povedz mi, za koho si sa tak skrúšene modlil?

Anka. Modlil sa, aby mu Ježiško dač doniesol.

Janko. Aj to, ale hlavne, aby Pán Boh nedal, žeby nám Icík vzal náš domček.

Loktibrada. Nuž a vari vám ho chce vziať?

Anka. Ach ano! Mama boli chorá, a otec si vypožičali od Icíka 25 zlatých na lieky aj pre lekára; žid teraz žiada 50 zlatých, a otec jich nemá odkiaľ vrátiť. Icík stojí len na svojom, a dnes bola licitácia. Do nového roku musíme sa odtiaľto vypratať. [Plače].

Janko. Naňa išiel susedov prosiť, aby mu pomohli, a preto som sa modlil.

Loktibrada. Vidiš to je pekne od teba, že sa modlíš za svojich rodičov. Poď sem [hľadá ho po hlave]: povedz mi ako ňa zovú?

Janko. Janko Kováčik, a toto je moja sestra Anka.

Loktibrada. A kde vám je mama?

Anka. Odišla do kaštiela pre peniaze, čo má dostať za priadzu; ale je to málo, sotva že si budeme môcť za to chleba kúpiť na sviatky.

Loktibrada. Vidím, že ste vy poriadne dietky. A že ste sa mi dali zohriať a oddýchnuť si, tu vám dám za to po koláči, a túto babu dajte mame. [Vyberá z koša a dáva].

Janko. [Skáče s koláčom]. Ďakujem ti, malý dedko na stokrát.

Anka. Aký ste dobrý, čímže sa vám my zato odslúžime?

Loktibrada. Buďte len bohabojné deti, rodičov poslúchajte; obzvlášte ty Anka daj pozor. Túto babu daj nakrojiť mame, nech najprv urobí kríž nad ňou, to je pekný obyčaj, keď sa chlieb načína; potom nech dá z nej rad radom každému po staršom, kto bude vtedy v izbe. Konečne ale nejedzte že hltavo, lebo kto by hltavo jedol, tomu by sa zle povodilo.

Anka. [Opakuje]. Máme dať prežehnať, každému z prítomných dať a nehltat; či tak starý dedko? Ach aká je pekná táto baba, bude že mať naša mama radosti, že budeme mať taký koláč na štedrý večer! Daj ruku, dedko, že ti ju bozkám. [Bozkáva mu ruku.]

Janko. Aj mne. [Priskočí a bozká mu tiež].

Loktibrada. [Berúc koš; deti mu ho pomáhajú na chrbát zodvihnúť]. S Bohom, deti moje! Pozdravte si rodičov! S Bohom! [Vo dveroch sa obráti]. A milý Ježiško nech vás neobíde. [Odíde].

Výstup šiesty.

Janko. Aký to bol čudný človečik, málo väčší odo mňa, a mal takú dlhú, šedivú bradu až po kolena.

Anka. A ten veľký koš plný koláčov; ledva ho vliekol na sebe.

Janko. Ja by ho bol držal za Loktibradu, keby nebol povedal, že je pekár. A veru ten musí byť už veľmi starý.

Anka. Preto je aj taký dobrý, lebo musel už iste mnoho všeličoho zkusiť.

Janko. Cele tak vyzeral ako Loktibrada na tom obrázku, čo nám pán učiteľ ukazovali.

Anka. Ach id', Loktibrada je len taký vymyslený človek, čo sa o ňom rozpráva v povestiach, že dobrým ľuďom pomáha, a zlých na rozličný, dakedy aj žartovný spôsob tresce. Loktibrada sa nezaoberá s pečením chleba.

Janko. Ale keby to bola predsa bývala Loktibrada, kto vie, či sa to len tak nevydala za pekára, keď videla, že sme sa naľakali. A či neprišiel cez zatvorené dvere?

Anka. To bolo i mne divné. Lež bezpochyby som zle zatvorila.

Janko. Keby sme sa ho boli aspoň opýtali ako sa zovie.

Anka. Pravdu máš! Boli by sme vedeli aspoň rodičom povedať, od koho sme dostali koláče aj babu.

Janko. Idem za ním, azda ho dohoním, a opýtam sa ho. . . [Chce vybehnúť, v tie časy vstúpi otec s matkou do izby]

Výstup siedmy.

Kováčik. Kam že, kam, tak náhlo? Sed v izbe, vonku je strašná zima. A bez čiapky?

Janko. Veď som sa ho chcel opýtať, ako sa zovie.

Zuzka. Koho? Bol tu snáď dakto?

Anka. Áno, bol tu jeden malý, starý pekárs s dlhou, dlhou bradou ani Loktibrada, a dal nám tu po koláči [ukazuje], a vám, mamó, nechal túto babu.

Zuzka. [Berie babu]. Ach čo nepovieš? To bol veru dobrý človek; bez neho by sme boli mali zlé sviatky, lebo sa pani veľkomožná ešte nenavrátili z mesta, a ja idem bez peňazí.

Kováčik. Súsedia ma síce tešili; ale som chodil nadarmo. Ti, čo by mi chceli pomôcť, tí nemajú, a tí, čo majú, nechcú. Lež chvála Bohu, že máme aspoň pre vás koláč na sviatky.

Výstup ôsmy.

Icik. [Príde dnu]. Thobrý deň ghazda, ale veď je už thobrý večer. Phočul som, že hľadáte peniaze, abhy ste ma mohli fyplatiť. Dhajte si thomu sfatý phokoj. Načože je vám thento domček? Vy ste pil-

ný, pracovitý a nesomrete hlady; a vidíte, ja kcem na tomto grunte, čo som khupel od suseda, phálenicu vystafit, ale tho mi je málo a preto som i váš chalupu kupel.

Zuzka. A nehaňbiš sa žide ešte k nám dôjsť, keď si nás o všetko pripravil?

Icik. Aký pripravel? Ja vas pripravel? Bože ma chráň! Veď som ja váš nejlepší práteľ! Či sem vám nepožičal groše, keď ste boli v najvetší súde?

Zuzka. Hej, aby si za dvadsatpäť zlatých shabnul náš celý majetok.

Icik. Ni, shabnul? Aký shabnul? Nehovorte že tak ghazdinā! Nuž či som neprisvoel Kovačikovi, že ak mi do nového roku fyplatí, že mu dom stojí.

Kováčik. Lebo si istý, že mi nik nepožičia 50 zlatých. Ľahko ti to hovoriť. Nehaj nás aspoň teraz už na pokoji.

Icik. Ale dhobry človeče, vidíte, vy máte tu dietky, a sviatky pred dvermi a chleba ništ. Vidíte ja som vám došiel phonuknúť phomoc. Dám vám peňazi na robotu aj phálenky, aj hriateho, aj múky, aj soli, aj omasthy.

Zuzka. Daj nám pokoj, my ta nepotrebujeme, ačpráve nemáme na sviatky nič, okrem tejto baby a tých koláčov, čo majú deti v rukách.

Icik. Ni, baby? Aké pekné, krásne baby, odkiaľ máte tie baby? Aha vy ste boli v kaštieli, videl sem vás, keď ste odtiaľ išli — — [k sebe] — ser ghüt, to voda na moj mlín, iste tie baby ukradla. [Nahlas]. A tho vám tam dali za tú priadzu?

Zuzka. Ach nie, ale to dal pred chvíľou detom jeden malý, starý pekár, čo tu bol.

Anka. A povedal, aby ste ju hneď nakrojili, najprv ale prežehnali a každému z nej dali, kto by bol práve v izbe. Tu je nôž, nakrojte ju a dajte aj Ičíkovi.

Janko. Ičíkovi nič nedajte, ten nám chce vziať dom!

Anka. Mlč, či nevieš, že to tak ten malý dedko rozkázal?

Janko. Hej, hej, ale Ičíkovi nič.

Zuzka. [Urobí nožom križ na babe, a nakrojac ju dáva každému po kúsku. Janko by chcel hltaf, ale Anka mu hrozí, a ruku odchytuje i poukazuje, aby jedol pomáli]. Nech sa aj vám páči pán Ičík. [Dáva kus Ičíkovi].

Ičík [K sebe]. Herrlich, výborne, khusok zjiem, a khusok nechám, hneď phobežím k pánu richtárovi s nim, aby dal Kováčičku zavreť, že ukradla v kaštieli baby. [Na hlas]. Ďakujem, ďakujem. [Hltavo jie].

Kováčik. Čo to handrkujete?

Ičík. [Ktorému ostanú ústa do korán otvorené — pri hltaní koláča vopchá si herec hore koncom kus dreva medzi zuby — až do konca hry]. Aj, vaj, aj, vaj, nemôžem ústa zatvoriť. Vaj, aj vaj. [Kričí a stere].

Kováčik. Čo je Vám?

Loktibrada. [Zpoza javišťa]. To je moja pokuta, za hltavosť, za úžeru, a aj za to, že vás potváral, že ste babu ukradli v kaštieli.

Zuzka. Kto to hovorí? Ja ukradla babu v kaštieli? [Prestrašená pustí babu na zem, z ktorej sa vysypú zlatníky].

Kováčik. Milý Bože, čo že je to?

Janko. [Chytró sbiera]. To sú zlatníky, jeden, dva, tri . . . päť . . . desať. Tu vezmite ňaña, to nám poslal pán Boh, aby sme nemuseli dať Icikovi dom.

Kováčik. Len pomáľy, Janko môj! Ešte nevieme, či sú to peniaze. Anka! Posbierajte jich pekne do jedného.

Icik. Aj vaj! [hovorí na kolko mu to rozjavené ústa dovoľia], telko peniaze, moj domee otišiel. To nie je s dhobrym. Aj vaj!

Loktibrada. [Zpoza javišťa]. Tie peniaze sú vaše, dobrí ľudkovia, to je **požehnanie Božie**.

Janko. [Pýta sa za hlasom]. A ty že si kto?

Loktibrada. Ja som posol Boží a ľudia, ma zovú Loktibradou.

Všetci. [Zdiveno]. Loktibrada?!

Icik. Aj vaj! Herr fon Loktibrada, prosím smilujte sa, vaj mir, nemôžem hovoriť.

Výstup deviaty.

Loktibrada. [Vystúpi, k Icikovi]. To ti bude na rozpomienku, že si chcel statočných ľudí pripraviť o majetok; aby sa ľudia vedeli vystrihať pred tvojim užerníctvom, zostanú ti ústa navždy také rozdrapené. Anka vyplať mu tých 50 zlatých, nech ide domov v pokoji.

Icik. Aj vaj, vaj mir! [Anka číta Icikovi peniaze. V tom sa otvorí zadnia opóna, a za ňou sa objaví bengalským svet-

lom osvetlený vianočný stromček s rozličnými darmi. Za ja-
vištom čuje sa spev: „Čas radosti, veselosti atd.“ Všetci sú zadi-
vení i rozostavia sa po stranách. Icik s otvorenou hubou stojí z
lava, a Lokt brada ukazuje deťom, že je stromec pre nich urče ný].

[Opona spadne].

Slovenská
pedagogická
knížnica
Bratislava

P